

Т

Ұлт болашағы өз қолымызда!

12+

Талдықорған

Газет 1992 жылдың
2-наурызынан шыға бастады

www.taldykorgan-online.kz
e-mail: taldyk@bk.ru

№36

(1878) Жұма, 12-қыркүйек 2025 жыл, Республикалық қоғамдық-саяси газеті

ЖОЛДАУ – 2025

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ «ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ДӘУІРІНДЕГІ ҚАЗАҚСТАН: ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕР ЖӘНЕ ОНЫ ТҮБЕГЕЙЛІ ЦИФРЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕР АРҚЫЛЫ ШЕШУ» АТТЫ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНА ЖОЛДАУЫ

Құрметті депутаттар!

Өткен аптада Парламенттің жаңа сессиясы ашылды.

Қызметтеріңізге табыс тілеймін! Алдыңғы сессия жемісті болды деп күмәнсіз айтуға болады. Елге қажетті көптеген заң қабылданды.

Халықтың көкейінде жүрген өзекті мәселелер көтерілді, жан-жақты талқыланды. Депутаттар жазғы демалыс кезінде аймақтарға барып, азаматтармен кездесті. Енді жұртшылық айтқан мәселелерді саралап, Үкіметпен бірге пысықтап, осы сессия барысында ескеру қажет.

Жалпы, Парламент депутаттары елімізде түбегейлі реформалар жасау жолында маңызды рөл атқарып келеді. Сіздерге зор ризашылығымды білдіремін.

Қымбатты отандастар!

Құрметті Парламент депутаттары және Үкімет мүшелері!

Қазір дүние жүзі жаңа тарихи дәуірге қадам басты.

Бұл дәуірдің барша адамзат үшін оңай болмайтыны анық. Алпауыт елдер мен халықаралық одақтар арасындағы қарама-қайшылықтардың ауқымы өсіп бара жатыр. Халықаралық қатынастағы шиеленістер мен озбырлықтың салдарынан қақтығыстар мен соғыстар белең алды. Кейбір мемлекеттердің ішкі және сыртқы саясатында әсіре ұлтшылдық күшейді.

Әлем экономикасында теңсіздіктер мен қайшылықтар ушыға түсті. Кейбір мемлекеттер экономикалық дамуда артта қалып, кейбір елдер жасанды интеллект саласында теңдессіз табысқа жетуде. Халықаралық құқықтың мән-маңызы кете бастады.

Ал Біріккен Ұлттар Ұйымы өзінің рөлі мен мәртебесіне сай қазіргі басты түйткілдерді шешуге қауқарсыз болуда.

Экологиялық және техногендік апаттардың кесірінен түрлі елдердің экономикасы орасан шығынға батуда.

Батыстағы этносаралық-дінаралық үйлесім мен мәдени әралуандық тұжырымдамасы дағдарысқа ұшырады. Жаһандық деструктивті күштер ұлттық мәдениеттер мен дәстүрлердің іргесін шайқауда.

Босқындардың саны көбейіп, көші-қон дағдарысы туындады. Адам саудасы, қару-жарақ пен есірткі саудасы да өршіп тұр.

Бұрын-соңды болмаған мүлде жаңа сын-қатерлер күллі адамзаттың қауіпсіздігіне нұқсан келтіруде. Тіпті жасанды интеллектіні пайдаланып, аса қауіпті қару жасайтындар пайда болды.

Геосаяси ахуалдың түбірімен өзгере бастағанын аңғартатын басқа да факторлар аз емес. Қысқаша айтсақ, әлемде жаңа геосаяси тәртіп орныға бастады.

Қазақстан – әлем қауымдастығының ажырамас бөлігі. Мемлекетіміз Еуразия құрлығының дәл ортасында орналасқан.

Қазіргі заман бұлыңғыр, тұрақсыз болса да, біз бәріміз жаппай цифрландыру және жасанды интеллект дәуіріне қадам бастық.

Менің негізгі мақсатым – осындай түрлі қатерге толы кезеңде еліміздің тұрақты әлеуметтік-экономикалық дамуын және қауіпсіздігін қамтамасыз ету.

Өскелең ұрпақ бақытты, берекелі өмір сүруге тиіс. Сол үшін бәріміз бір ұлт болып, табанды еңбек етуіміз керек. Бұл – баршамызға ортақ өте маңызды жұмыс, аса жауапты азаматтық және ұлттық

міндет.

Жұмысымыз қаншалықты күрделі болса да, біз міндетті түрде табысқа жетуіміз керек. Басқа жол жоқ. Себебі, бұл – еліміздің болашағы, халқымыздың тағдыры. Сондықтан барлық реформаны салмақты көзқараспен, мұқият, жан-жақты ойластырып, сапалы түрде жүзеге асыруымыз керек.

Баршаңызға мәлім, соңғы жылдары Қазақстанда ауқымды өзгерістер жасалды.

Еліміздің саяси жүйесі анағұрлым озық әрі ашық бола түсті. Азаматтарымыздың сана-сезімі, болмысы өзгеріп жатыр. Соның арқасында халқымыздың мемлекеттік институттарға, заңға және әділдік пен тәртіпке деген сенімі нығауда.

Бірақ алдымызда ауқымды жұмыс бар. Қоғамды жаңғырту үшін әлі де көп шаруа атқаруымыз керек.

Қазір ел экономикасында реформалар жүргізіліп жатыр. Инфрақұрылымға және жаңа өндіріс орындарын ашуға қомақты инвестиция салынып жатыр. Мұның бәрі халықтың әл-ауқатын және еліміздің әлеуетін арттыру үшін жасалып жатқаны айдан анық.

Жасанды интеллектінің қарқынды дамуы қазірдің өзінде халықтың, әсіресе, жастардың мінез-құлқы мен болмыс-бітіміне әсер етіп жатыр.

Басқаша болуы мүмкін емес. Себебі бұл үрдіс бүкіл әлемде қалыптасқан тәртіпті және адамдардың өмір сүру салтын өзгертуде. Біз бұған дайын болып, батыл әрекет етуіміз керек. Әйтпесе артта қалудың салдары өте ауыр болады.

Сондықтан мен алдымызға өте маңызды стратегиялық мақсат қойдым. Қазақстан үш жыл ішінде міндетті түрде жаппай цифрлық ел болуы керек.

Біз жаппай цифрландыру және жасанды интеллект технологиясын барынша

енгізу арқылы экономиканы жаңғыртуымыз қажет.

Ол үшін, ең алдымен, Цифрлық кодексті тезірек қабылдаған жөн.

Бұл заңда цифрландыру үдерісінің негізгі бағыттары, соның ішінде жасанды интеллект, платформалық экономика, үлкен дерекқорларды пайдалану және басқа да мәселелер айқындалуға тиіс.

Жаңа технологиялық қалыптың ажырамас бөлігіне айналу үшін бүкіл мемлекеттік басқару жүйесін қайта құрып, оның азаматтар мүддесіне сай болуын қамтамасыз ету, сондай-ақ ашықтығы мен тиімділігін еселеп арттыру керек.

Сондықтан қазіргі құзырлы министрліктің негізінде Жасанды интеллект және цифрлық даму министрлігін құру қажет деп санаймын. Жаңа министрлікті Премьер-министрдің орынбасары деңгейіндегі маман басқаруы керек.

Үкімет экономиканың барлық саласын жаңғырту үшін жаппай жасанды интеллектіні енгізу қажет. Қазақстанды бәсекеге қабілетті ел ретінде дамытамыз десек, жұмысымызды жаңаша тәсілмен жүргізуіміз керек.

Осы орайда, алдымызда тұрған мынадай маңызды міндеттерге тоқталып өткім келеді.

► **БІРІНШІ. Елімізге қомақты инвестиция тарту керек.**

Қазір дүние жүзінде инвестицияға талас күшейіп барады. Жаңа инвестициялық кезеңді бастауымыз қажет. Қазіргі инвестиция тарту саясаты мардымды деп айта алмаймын. Қаражаттың көбі шикізат салаларына құйылып жатыр. Жалпы, бұл жаман емес, осындай инвестициялар бізге қажет.

Бірақ қазір алдымызда тұрған міндет – басқа. Бұл – өңдеу саласына көбірек қаражат тарту. Сондықтан

Үкімет инвестиция саясатына басқаша көзқараспен қарауы керек. Қажет болса, жоғары технологияларға салынатын инвестицияларға жеңілдік беруге болады. Сондай-ақ мемлекеттің инвестициясы мен жеке бизнестің ірі бастамаларына бірдей назар аудару қажет.

Ірі инвесторлармен қатар орта және шағын инвесторлармен тығыз байланыста жұмыс істеу керек. Қаражаттың қай бағытқа, қандай мақсатпен және қанша көлемде қажет екенін нақты білу қажет. «Инвестицияға тапсырыс» өндірістің сұранысына сай жасалуы керек.

Еліміздегі инвесторлармен қарым-қатынас жүйесі күрделі әрі бытыраңқы. Қағазбастылық көп, түрлі органдардың құзыреттері қайталанады. Ал қазіргі күрделі ахуал кезінде инвестиция тарту – кезек күттірмейтін мәселе, бізге жаңа ұстаным керек. Қалай болса да, инвестиция тарту бойынша барлық үйлестіру жұмысы тікелей Премьер-министрге жүктеледі. Жаңа министрлік құрудың қажеті жоқ.

Бірақ көзге оттай басылатын нәрсе: елімізде бірде-бір мекеменің атауында инвестиция деген сөз жоқ. Инвестиция тіпті, жетім бала сияқты үш-төрт мекемеге ортақ мәселе болып, өз жолын таппай жүр. Сондықтан Премьер-Министр он күн ішінде нақты ұсыныс беруге тиіс.

Бұдан бөлек, Үкіметке инвестиция тарту жүйесін түгел жаңғырту жөніндегі нақты іс-шаралар жоспарын мейлінше қысқа мерзім ішінде әзірлеуді тапсырамын.

Меніңше, Бас прокуратураның Заңсыз активтерді қайтару жөніндегі комитетінің атауын Инвесторлардың құқығын қорғау жөніндегі комитет деп өзгертетін кез келді.

Бас прокуратура заңсыз актив иелерімен өнімді жұмыс істегенін айта кету керек. Соның нәтижесінде қазынаға 850 миллиард теңгеге жуық қаржы қайтарылды.

Бұл қаражат он мектеп, төрт спорт ғимаратын салуға, 235 денсаулық сақтау нысаны мен 177 су инфрақұрылымы нысанының құрылысына және жөндеу жұмыстарына бөлінді.

Республикалық бюджетке тағы қосымша қаражат түспек.

Бұдан бөлек, инвесторларға ұсынылатын салық жеңілдіктерін мұқият ойластырып, байыппен қолданған жөн, ел экономикасы үшін маңызы, пайдасы бар жобаларға басымдық берілуге тиіс.

Жалпы, инвестициялық келісім жасау тәсілі өз тиімділігін көрсетті. Біз Ұлттық қордың тұрақты даму құралы ретіндегі рөлін қайта қарауымыз керек. Қорды қосымша инвестиция кезі ретінде қолдану үшін ел ішіндегі болашағы зор және нарықтағы әлеуеті жоғары болатын жобаларға қаржы бөлуге болады. Ең бастысы, қаражатты мұқият ойластырып жұмсау керек. Бұл іске, қажеті болса, сапалы сараптама жасай алатын халықаралық деңгейдегі басқарушылар мен инвесторларды тартуға болады.

Экономикамыздың жоғары технологиялық салаларына бір миллиард долларға дейін инвестиция тарту туралы бағдарлама әзірлеу қажет. Оны Үкімет Ұлттық банкпен бірлесіп дайындауға тиіс.

Жалғасы 2-3-бетте. ►

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕР ЖӘНЕ ОНЫ ТҮБЕГЕЙЛІ ЦИФРЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕР

Басы 1-бетте.

Жаңа инвестициялық кезеңді ойдағыдай бастау маңызды. Екінші дәрежелі банктер нақты секторға белсенді түрде қаржы салуы керек. Бұл мәселе қоғамда баяғыдан қызу талқыланып жатыр. Осы жұмысты көп созбай қолға алу қажет.

Қазақстандағы банктердің активтері мен қаражаты дамыған елдерге қарағанда орта есеппен бірнеше есе көп пайда әкеледі.

Себебі біздің банктер экономикаға несиені бергеннен гөрі қаржылық тәуекелі төмен бағыттарға ақша салғанды жөн көреді. Осы мәселені депутаттар, сарапшылар үнемі көтеріп жүр.

Ұлттық банк пен Үкімет банктердің ақшасын экономикаға барынша тартудың тиімді тәсілдерін табуы қажет. Енді бұл мәселені созуға болмайды, шұғыл шешу қажет.

Банктер туралы заң қабылдау осы бағыттағы маңызды қадам болмақ. Бұл заңда экономиканың сұранысы мен технологиялық өзгерістер ескерілуі қажет.

Құжатта бәсекені күшейту, нарыққа жаңа қатысушыларды тарту, қаржы жүйесіндегі технологияларды ілгерілету және цифрлық активтер айналымын ырықтандыру мәселелері қамтылуы керек.

Үкімет Қаржы нарығын реттеу агенттігімен бірлесіп, заң жобасын жан-жақты пысықтауы қажет. Депутаттардан осы заңды жыл соңына дейін қабылдауды сұраймын.

Цифрлық активтердің толыққанды экожүйесін тезірек қалыптастырған жөн. Цифрлық теңгенің енгізілуі бұл жұмысқа септігін тигізіп жатыр. Қазіргі таңда жобаларды Ұлттық қор есебінен қаржыландыру кезінде цифрлық теңгені қолданып жүрміз. Енді оның қолдану аясын одан әрі кеңейту қажет. Цифрлық теңгені республикалық және жергілікті бюджетте, мемлекеттік холдингтердің бюджетінде пайдалануға болады.

Қазіргі заманның талабын ескере отырып, криптоактивтерге баса назар аудару керек.

Ұлттық банктің инвестициялық корпорациясын негізінде Цифрлық активтердің мемлекеттік қорын құрған жөн. Бұл құрылымда жаңа цифрлық қаржы жүйесіндегі болашағы зор активтерден құралған стратегиялық крипторезерв жинақталады.

Жаппай цифрландырудың, соның ішінде банк саласын цифрландыру ісінің пайдасы көп екені сөзсіз. Бірақ оның қауіп-қатері де аз емес. Соңғы жылдары онлайн-алайықтық мемлекеттің және азаматтардың қаржылық қауіпсіздігіне үлкен нұқсан келтіріп жатыр. Сондықтан киберқылмыспен күресу үшін антифрод орталығы құрылды. Биометриялық анықтау жүйесі енгізілді. Банктердің, микроқаржы ұйымдары мен байланыс операторларының жауапкершілігі күшейді. Дегенмен бұл мәселеге үнемі жіті назар аудару қажет. Құзырлы органдардың жұмысын ұдайы жетілдіріп отыруға жөн.

Киберқылмыстардың алдын алуға мүмкіндік беретін барынша интеллектуалды жүйе құру керек. Қажет болса, тиісті заңға және құқық қорғау органдарының қызметіне өзгерістер енгізіген жөн.

Қарқынды өсіп келе жатқан көптеген мемлекетте даму көшінін басында жүретін қалалар инвестициялар мен технологияларды өзіне тартатын полюске айналған.

Алатау қаласы еліміздің жаңа іскерлік және инновациялық орталығы болуға тиіс.

Жалпыұлттық маңызы бар осы жобаны жүзеге асыру үшін арнайы жер бөлінді, бастапқы жоспарлау жұмысы аяқталды, инфрақұрылымның негізгі желілері қосылды.

Жақында Қытайға барған сапарымда әлемнің жетекші компанияларымен құны миллиардтаған қаржы тұратын келісімдер жасалды. Шэньжэнь жаһандық технополисін салуға қатысқан сондай компанияның бірі енді Alatau City жобасын жүзеге асыруға тікелей атсалысады.

Келесі қадам – Alatau City-дің мықты институционалдық негіздерін қалыптастыру.

Қаланы ел Үкіметіне тікелей бағынатындай етіп, оған арнайы мәртебе беру туралы Жарлықты он күн ішінде әзірлеу керек.

Содан кейін жарты жылдан асырмай, жеке заң қабылдау қажет. Құжатта қаланы басқару режимі, оның қаржылық моделі және басқа да маңызды мәселелер қамтылуға тиіс.

Арнайы құқықтық мәртебе – қалаға берілетін артықшылық емес, жобаның қағаз жүзінде қалып қоймай, нақты іске асуына қажетті шара немесе құрал екенін айта кеткен жөн.

Alatau City аймақтағы толық цифрланған алғашқы қалаға айналуға тиіс. Мұнда Smart City технологияларын қолданудан бастап тауарлар мен қызмет ақысын криптовалютамен төлеуге дейінгі жаңалықтың барлығы енгізілуі керек.

Бұл қала Қазақстанның келешектегі келбетін танытпақ. Онда технологиялық өрлеуге және өмір сүруге барынша қолайлы жағдай үйлесім табуы қажет.

Тағы бір мәселе. Өңірлерге инвестиция

тарту барысында арнайы экономикалық аймақтар айрықша рөл атқарады.

Алайда олардың көбінің жұмысы мәз емес. Бұл мәселе бойынша әңгімелер талай рет айтылды.

Үкімет арнайы экономикалық аймақтардың тиімділігін арттыру үшін терең сараптама жасап, түбегейлі шаралар қабылдауға дайын болуы керек. Арнайы экономикалық аймақтарды басқаруға жеке компанияларды, қажет болса, шетел компанияларын тартуға болады.

Әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациялар аймақтардың экономикалық өсімін арттыратын қозғаушы күш болуға тиіс. Бірақ көбі коммуналдық мүліктерді басқарумен және аса маңызды емес жобаларды жүзеге асырумен шектеліп отыр. Олардың аймақ экономикасына әсері шамалы.

Үкімет осындай корпорацияларды толыққанды даму институтына айналдыруы керек.

Инвестиция тарту – орталық атқарушы органдардың ғана міндеті емес. Осы маңызды жұмысқа жергілікті билік те атсалысып, бәрі жұмыла жұмыс істеуге тиіс. Әкімдердің аймақтағы инвестициялық ахуалға тікелей жауапкершілігін белгілеу керек.

Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі аймақтардың инвестициялық тартымдылық индексын енгізуге тиіс. Мүмкін, бұл жұмысқа тәуелсіз сарапшыларды тартқан жөн болар.

Инвестицияға қолайлы ахуал қалыптастыруға тікелей әсер ететін ең басты мәселе – макроэкономикалық тұрақтылық.

Бірақ қазіргі басты мәселе: жоғары инфляция экономикалық көрсеткіштер мен халықтың табысын «жұтып қойып» жатыр.

Оның дайын тұрған шешімі жоқ, бұл – көптеген мемлекет бетпе-бет келіп отырған түйткіл. Мәселе бәріне ортақ болғанымен, ол біздің жағдайда айрықша сезіліп отыр.

Осы макроэкономикалық құрсаудан шығуымыз керек.

Қиындықтар күні кеше ғана пайда болған жоқ. Оны шешу үшін әлемдегі озық тәжірибелерді ескеріп, жұртқа ұнай бермейтін шаралар қабылдауға және оның жауапкершілігін көтеріп алуға дайын болу қажет.

Үкімет пен Ұлттық банк қазіргі қалыптасқан ахуалдың қиындығын ескере отырып, алдына қойған мемлекеттік ауқымдағы міндетті біртұтас команда ретінде атқаруы керек. Қазір әркім көрпелі өзіне қарай тартатын кез емес.

Екінші. Өңдеу өнеркәсібінің дамуына жаңа серпін беретін уақыт келді.

Бұл бағытта соңғы бес жылда бірқатар жетістік бар деп айтуға болады. Өңдеу өнеркәсібінің жалпы қосымша құны екі есе өсіп, 17 триллион теңгеге жуықтады. Ал оның жалпы ішкі өнімдегі үлесі 12,4 пайызға жетті. Былтырдың өзінде 163 жаңа өндіріс іске қосылды. Соның нәтижесінде 12,5 мың тұрақты жұмыс орны пайда болды. Мысалы, Алматы, Қостанай, Қарағанды, Атырау облыстарында машина жасау және металлургия саласындағы ірі кәсіпорындар ашылды. Биыл Алматыда өртүрлі автокөліктер шығаратын Қазақстандағы ең үлкен өндіріс орны жұмысын бастады. Бірақ бұл, әрине, жеткіліксіз.

Экономиканы әртараптандыруды тың қырқынмен жалғастыру керек. Ішкі және сыртқы нарыққа бәсекеге қабілетті, терең өңделген өнім шығаруға басымдық берілуге тиіс. Қазір бұл жұмыс жүйесіз жүргізіліп жатыр. Қолдау шарасын ұстанымдары мен талаптары өртүрлі институттар жүзеге асырады. Мұндай ахуал кәсіпкерлерді әбден шатастырады. Бұл саланы ретке келтіріп, үйлестіру жұмысын толығымен қолға алу керек.

Тау-кен металлургиясы қашанда Қазақстанның жаңа индустриалды қалыбының сенімді тірегі болып келеді. Оның ел экономикасындағы үлесі – 8 пайыз.

Бірақ саланың даму әлеуеті зор. Әсіресе, терең өңделетін өнімдерді шығаруға мол мүмкіндігі бар.

Жаһандық үдерістерге сәйкес, сирек кездесетін металдардың және айрықша қажет басқа да материалдардың маңызы арта түсті.

Бұл саладағы әлемдік өндірістер мен сауда-саттықтың жаңа желісінде өз орнын нықтап алуына Қазақстанның толық мүмкіндігі бар.

Біз алдағы үш жыл ішінде тау-кен саласында жоғары технологиялық өнім шығаратын кемінде үш кәсіпорынды іске қосуға тиіспіз.

Сондай-ақ Үкімет көмірсутегі шикізатын терең өңдейтін бірқатар озық жобаны жүзеге асыруы қажет.

Атырауда ірі газ-химия кешенінің құрылысы басталды. Павлодарда сұйытылған газды терең өңдеуге арналған жоба қолға алынды. Осы кәсіпорындардың дер кезінде іске қосылуын қамтамасыз ету керек.

Ілеспе газ бен сұйытылған мұнай газын қажетке жарату мәселесін түбегейлі қайта қараған жөн. Оны толыққанды экономикалық ресурсқа айналдыру қажет. Инвесторлар жобаларды жүзеге асырған кезде газ шикізатынан тапшылық көріп отыр. Сондықтан бұл мәселені де шешу жолдарын табуымыз керек, инвесторларды ұзақ уақыт газбен қамтамасыз етуге нақты кепілдік беретін жаңа тәсілдер ойластырған жөн.

Жобаның бәрін дер кезінде іске асырып, экономиканы цифрлық тұрғыдан жаңғырту үшін электр энергиясы жеткілікті көлемде болуы қажет. Қазір біз қуат көздерін жан-жақты жаңғыртып жатырмыз. Шетел инвесторларының қатысуымен ауқымды жобалар жүзеге асуда. Мысалы, алдағы бес жылда қуаты 6,3 гигаватт болатын «жасыл» энергия нысандарын іске қосу жоспарланған. Бұл қадам еліміздегі жасыл энергияның үлесін едәуір арттырады.

Бірақ Қазақстанның түпкі мақсаты – қуат көздерін өзгерту емес. Бұл – ең алдымен еліміздің энергия жүйесінің нақты мүмкіндігі мен мемлекетіміздің ұзақмерзімді мүдделеріне негізделген тұрақты даму жолы.

Осы орайда, ядролық энергетиканы дамытуға бет бұруымыздың мән-маңызы айрықша.

Бір ай бұрын Алматы облысында Қазақстандағы алғашқы атом электр станциясына қатысты жоба «Росатоммен» бірге жүзеге асырыла бастады.

Бірақ экономиканы тұрақты дамыту үшін бұл жеткіліксіз. Екінші, тіпті үшінші атом электр станциясының құрылысын қазірден бастап жоспарлай беруіміз керек.

Жақында Қытай Халық Республикасының Төрағасы Си Цзиньпинмен өткен кездесуде елдеріміздің атом саласындағы стратегиялық серіктестігі туралы уағдаластыққа қол жеткіздік.

Қазақстан әлемдік компаниялардың бәрімен өзара тиімді байланыс жасауға дайын. Бұл ұстаным еліміздің энергетикалық дербестігін қамтамасыз ету жөніндегі мақсатына сай келеді.

Қазақстанның сапалы көмір қоры орасан. Сондықтан оның табиғатты ластанайтындығына кепілдік беретін озық технологияларды қолдана отырып, көмір энергетикасын дамытуға ерекше назар аудару қажет. Өзіміздің табиғи артықшылықтарымызды ел игілігіне дұрыс пайдалана білу керек.

Тағы бір маңызды міндет – геологиялық барлау жұмыстарын күшейту. Елімізде ауқымды аэро-геофизика зерттеулері әбден ескірген.

Цифрлық құралдарды пайдалана отырып, жер қойнауының заманауи картасын жасайтын уақыт келді. Мұндай қадам кен орындарының әлеуетін жаңа сапалық тұрғыдан бағалауға мүмкіндік береді. Бұл жұмысқа да халықаралық сарапшыларды тартуға болады. Әрине, ғылыми негізі болмаса, барлау жұмысын ойдағыдай жүргізу мүмкін емес.

Келесі жылдың ортасына дейін озық халықаралық стандарттарға сай сертификат бар зертхана ашу керек. Оны Ұлттық геологиялық қызметтің базасында құрған жөн.

Жер қойнауына қатысты мәліметтің бәрін, ең алдымен, жасанды интеллектіні енгізу арқылы жүйелеп, цифрландыру қажет.

Геологиялық барлау және жер қойнауын игеру саласындағы реформалардың заң жүзіндегі және іс жүзіндегі рәсімдерін жыл соңына дейін аяқтау керек.

Үшінші. Ауыл шаруашылығын жаңа деңгейге көтеру қажет.

Бұл салаға тың серпін беру үшін мемлекет соңғы жылдары реформа жүргізіп жатыр. Қомақты қаражат бөлінуде, биыл шаруаларды қолдауға бір триллион теңге

жұмсалды. Қажетті несиелер уақытында берілді. Мұндай ауқымды қолдау елімізде бұрын-соңды болмаған.

Бірақ агроөнеркәсіптің орасан зор әлеуетін толық ашуға бұл шаралардың өзінде жеткіліксіз екені анық. Мәселе – қаражаттың көлемінде емес, ең бастысы, оны тиімді пайдалану қажет. Озық агро-экономикаға көшу үшін Үкіметтің нақты жоспары болуы керек. Қазір ауыл шаруашылығы өнімдерін терең өңдейтін бірқатар ірі жоба жүзеге асырылып жатыр. Оған отандық және шетелдік инвесторлар қатысуда. Инвестицияның жалпы көлемі 2 миллиард доллардан асады. Үш мыңнан астам жұмыс орны ашылады. Өнімдер әлемнің көптеген еліне тасымалданады. Мұндай жобалардың ауқымын кеңейту қажет. Әр аймақта дайын өнімді өндірістен дүкен сөресіне дейін жеткізетін әрбір өңірдің ерекшелігіне қарай біртұтас желі қалыптасуы керек.

Көптеген аймақта өндірістің барлық сатысын қамтитын үздік агрокәсіпорындар бар. Оларды жұртшылық жақсы біледі. Бұл кәсіпорындар цифрландыру тәсілдерін жаппай енгізу арқылы өндірістің тиімділігін әлдеқайда арттыруда.

Үздік агрокәсіпорындар ауыл шаруашылығы өнімін шығарудан бастап оны терең өңдеуге дейін тұтас өндірісті толығымен қолға қойып, зор табысқа жетіп отыр. Сондықтан осындай агрохолдингтердің тәжірибесін тарату үшін барынша жағдай жасаған жөн. Бұл – құзырлы министрліктің және қоғамдық ұйымдардың міндеті. Мұндай қадам инновациялар мен ғылыми жаңалықтарды ауыл шаруашылығында кеңінен қолдануға мүмкіндік береді.

Қазіргі таңда ең өзекті міндеттің бірі, бұл – агрохабтар және логистика орталықтарын дамыту. Атап айтқанда, шетел инвесторларымен серіктестікті нығайту керек. Бірақ бұл жерде бір нәрсені ескеру қажет: отандық кәсіпкерлер қазіргі заман талабын дұрыс түсінбесе, яғни жасанды интеллектіні қалайша тиімді пайдалануға болатынын білмесе, табысты бизнес серіктестігін құра алмайтыны анық.

Министрлік мал шаруашылығы саласындағы агробизнесіне қолдау жоспарын әзірлеп, нақты қаржыландыру шараларын бастауы керек. Басты мақсат – ішкі нарықты етпен толық қамтамасыз ету. Сонымен қатар осы саланың экспорттық әлеуетін күшейту.

Елдегі азық-түлік нарығының импортқа тәуелділігін барынша азайту – Үкіметтің стратегиялық міндеті. Әрине, өзімізді өзіміз жүз пайыз қамтамасыз етуіміз мүмкін емес, бәлкім, оның қажеті де жоқ шығар. Бірақ нарықтағы қазіргі жағдайды айтудың өзі ұят. Бұған қоса, дәстүрлі ұлттық өнімдерімізді сыртқы нарыққа белсенді түрде таныту керек.

Сондықтан аграрлық экспорттың нақты жоспарын әзірлеу қажет. Онда логистика, ветеринарлық және фитосанитарлық стандарттар мен ұтымды маркетинг стратегиясы ескерілуге тиіс.

Бұл – Ауыл шаруашылығы министрлігінің ғана емес, бірқатар мемлекеттік органдың ортақ міндеті. Сондықтан іс-әрекеттерді Үкімет басшылығы деңгейінде үйлестіріп отыру керек.

Үкімет Еуразия аумағындағы сауда-саттықтың әділ жағдайда жасалуын нақты дәлелмен талап етуге міндетті. Ал депутаттар заңнамалық бастамалар арқылы отандық өнім өндірушілердің құқықтарын қорғауға тиіс.

Еуразия экономика одағына мүше басқа мемлекеттердің кәсіпорындарымен салыстырғанда, біздің кәсіпкерлеріміздің қажетті мөлшерде мемлекеттік қолдауға ие болмай отырғаны анықталды. Сол себепті олар тиімсіз жағдайларға тап болып, ішкі

«ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ДӘУІРІНДЕГІ ҚАЗАҚСТАН: АРҚЫЛЫ ШЕШУ» АТТЫ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНА ЖОЛДАУЫ

нарықтың өзінде бәсекелестеріне есе жіберіп жатыр. Бұл жерде сүт өндірушілер туралы сөз болып отыр.

Жер – стратегиялық ресурс. Оның бар игілігі елді дамытып, халықтың тұрмысын жақсартуға арналуы керек.

Мен игерілмей бос жатқан және заңсыз алынған ауыл шаруашылығы жерлерін кері қайтарып, оны қайта бөлу туралы тапсырма бердім. Жер иесіз қалмауға тиіс, жерді тек қана оның қадірін білетін азаматтарға беру керек.

2022 жылдан бері жалпы аумағы 13,5 миллион гектардан астам жер қайтарылды. Бірақ әкімдер соның 6 миллион гектарын ғана жаңа жер игерушілерге бөліп берген. Иесін тапқан жер өндірістің ошағына, инвестиция көзіне, қайнаған еңбектің ортасына айналуы қажет. Бұл – анық нәрсе.

Сондықтан әкімдер қайтарылған жердің бәрін келесі жылдың ортасына дейін тұрақты айналымға енгізуі керек. Бұл шара арқылы жайылым тапшылығы мәселесі де шешілуге тиіс.

Жалпы, жер қатынастарына қатысты заңсыздық пен қағазбастылықты жою қажет. Сол үшін ауыл шаруашылығы жерлерін беру тәсілдерін түбегейлі өзгерту керек. Осыған орай, жерді бөлуге қатысты шешім цифрлық форматта, электронды конкурстар арқылы қабылдануға тиіс. Үкімет жыл соңына дейін заңнамаға тиісті өзгертулер ұсынуы қажет.

Бұл салада цифрлық технологияларды кеңінен қолдану айрықша маңызды. Қазірдің өзінде космомониторинг және геоталдау жүйесі пайдаланылмай жатқан жерлерді анықтап, оның бәрін қайтаруға септігін тигізіп жатыр. Жұмысты жалғастыру қажет.

Жасанды интеллектті қолданып, ауыл шаруашылығы жерлеріне спутникпен мониторинг жасаудың тиімділігін арттыру керек. Соның негізінде жердің сапасына, егіннің шығымына, дәнді-дақылдардың жай-күйіне және қай жерге қандай дақыл егілгеніне терең талдау жасалуға тиіс.

Бұл – орман шаруашылығына да қатысты мәселе. Жақында Солтүстік Қазақстан облысында 9 мың гектар орманның иесіз жатқаны анықталды.

Бұдан бөлек, жер ресурстарының бірыңғай цифрлық картасын әзірлеу керек. Оған кадастрлық мәліметтерді, инфрақұрылымға және жер қойнауын пайдалануға қатысты ақпаратты кіріктіру қажет.

Қолданбалы ауыл шаруашылығы ғылымын жедел өркендетпейінше, агроөнеркәсіп кешенін ұзақ уақыт бойы қарқынды дамыту мүмкін емес.

Бірақ бюджеттен қомақты қаржы бөлініп жатқанына қарамастан, аграрлық ғылымның қайтарымы әлі де төмен болып отыр.

Ғылыми әзірлемелерді коммерцияландыру деңгейі 17 пайыздан аспайды. Ал тиісті оқу орындарын бітірген түлектердің 40 пайызы ғана осы салаға жұмыс істеуге барады. Агроғылым мен «жердегі тіршіліктің» арасында алшақтық бар.

Мен бұған дейін Ұлттық аграрлық ғылыми-білім беру орталығын агротехнология хабы ретінде қайта құру туралы тапсырма бердім.

Ауыл шаруашылығы ғылымын дамытудың нақты жоспары қажет. Бұл құжат цифрлық технологияларды қолдануға және осы саланың өнімділігін едәуір арттыруға арналған жоспар болуға тиіс.

Ветеринария мен фитопатологияның кенжелеп қалуы агроөнеркәсіп кешенінің бәсекеге қабілетін айтарлықтай шектеп отыр. Осы мәселеге айрықша назар аударған жөн.

ТӨРТІНШІ. Көлік-логистиканы одан әрі дамыту керек.

Еліміз Еуропа мен Азияның арасын жалпап тұрған аса маңызды көпір болып саналатыны кеңінен белгілі. Былтыр біздің территориямыз арқылы жүк тасымалдау көлемі 1 миллиард тоннадан асты.

Сонымен бірге еліміздің транзиттік әлеуетін арттыруға әлі де зор мүмкіндік бар. «Солтүстік – Оңтүстік» көлік дәлізі Парсы шығанағы мен Оңтүстік Азия елдерінің нарығына тікелей жол ашады. Ал «Шығыс – Батыс» дәлізі мен Қытайдың «Бір белдеу, бір жол» жаһандық бастамасы Қазақстанның Еуразиядағы негізгі құрлық жолы ретіндегі рөлін күшейте түседі.

Сондай-ақ біз үшін Транскаспий көлік бағытын дамытудың маңызы арта бастады. Бұл бағыттардың бәрі біртұтас жүйе сияқты жұмыс істеп, елімізге едәуір табыс әкелуі керек. Сондай-ақ инфрақұрылымды жақсартуға жаңа инвестиция тарту қажет, сапалы жұмыс орындарын ашуға ықпал етуге тиіс. Осы орайда, цифрлық тәсілдерді ауқымды түрде қолданған абзал. Онсыз ешқандай тиімділік болмайды.

Өңірлердің көлік байланысына қатысты мәселемен мықтап айналысу керек. Бұл жөнінде қазір көп айтылып жүр, соның ішінде халықаралық форумдарда да талқылануда.

Ірі транзиттік аймақ саналатын Қазақстан

үшін бұл бағыт айрықша маңызды.

Біз таяуда Вьетнамға Қытайдың Ляньюнь-ган порты арқылы бидайдың алғашқы легін жөнелттік. Ауғанстанда Пәкістан нарығына шығуға мүмкіндік беретін «Түргүнди – Герат» темір жолын салу жоспарда бар.

Алайда жаңа көлік бағыттарына және жаңа нарықтарға жол ашатын мүмкіндіктер мұнымен шектелмейді. Алда атқарар шаруа көп.

Жалпы, әлемде транзит үшін бәсеке күшейіп бара жатыр. Басқа да арзан балама бағыттар мен жолдар ұсынылуда.

Транзиттік тасымалдың көлемін арттырамыз десек, біз алдын ала әрекет етіп, әрдайым бір қадам алда болуымыз керек.

Тағы да қайталап айтарым, инфрақұрылымды жаңғырту ісін одан әрі жалғастырып, осы саладағы озық ел болу үшін цифрландыру мен жасанды интеллектті кең ауқымда пайдаланған жөн.

Биыл ұзындығы 836 шақырым болатын «Достық – Мойынты» темір жолының екінші желісі іске қосылады. Жобаны өз күшімізбен өте қысқа мерзім ішінде жүзеге асырдық. Бұл жолдың мән-маңызы ерекше, себебі «Шығыс – Батыс» бағытының жүк өткізу мүмкіндігін айтарлықтай арттырады. Бірақ мұнымен тоқтап қалуға болмайды. Үкімет «Бақты-Аягөз», «Қызылжар-Мойынты» жобаларын уақтылы жүзеге асыруға тиіс. Себебі аталған жобалар еліміздегі теміржол жүйесінің толық қаңқасын қалыптастырады.

Сондай-ақ негізгі дәліздер аясында автомобиль жолдарын дамытуға баса мән берген жөн. Қазір елімізде 13 мың шақырым автокөлік жолдары салынып, жөнделіп жатыр. Жол салған кезде транзиттік дәліздердің мән-маңызына баса көңіл аударған жөн. «Сексеуіл-Бейнеу» жолының құрылысын тездету керек. Осы жолдың арқасында Қазақстан аумағы арқылы Қытайдан Еуропаға жүк тасымалдау мерзімінің үштен бірі қысқарады.

Сонымен қатар көлік жүйесін басқарудың жаңа үлгісін жасаған жөн. Себебі мемлекет инвестициясының экономикалық қайтарымы айқын болуы тиіс. Контейнермен жүк тасымалдау ісіне тың серпін беру керек.

Әлемде құрлық арқылы тасымалданатын жүктердің 16 пайыздан астамы контейнермен жіберіледі. Бірақ елімізде оның үлесі әлі де төмен – небәрі 7 пайызға жуық.

Үкімет контейнермен жүк тасымалдау ісін жандандыруға арналған арнайы бағдарлама қабылдауы қажет. Онда мультимодальді бағыттарды дамытатын пәрменді шаралар да қарастырылуға тиіс.

Ішкі тасымалдың көлемін және бәсекеге қабілетін арттыру үшін көлік саласындағы тариф саясатының тиімді әрі түсінікті болуы айрықша маңызды рөл атқарады.

Қазіргі тариф қалыптастыру жүйесінде бірізділік жоқ, ол нарыққа икемделмеген.

Үкімет жыл соңына дейін көліктің барлық түрін ескере отырып, бәсекеге қабілетті тариф саясатын әзірлеуге тиіс.

Жүк тасымалдаушылар рәсімдердің көп уақыт алатынын айтып, жиі шағымданады. Олар әр қызметті түрлі цифрлық жүйе арқылы рәсімдеуге мәжбүр. Тіпті бұрынғыдай қағаз толтырып, әуре-сарсаңға түсіп жатады. Кейбір шекара және кеден бекетінде сапалы интернет жоқ. Бұл да жұрттың наразылығын туғызады. Осындай келеңсіз жағдайларды тез арада түзетуіміз қажет.

Сонымен қатар жасанды интеллектті қолдана отырып, тасымалды басқарудың кешенді, көпбейінді цифрлық платформасын енгізу керек. Бұл жұмысты тездетіп аяқтау қажет.

Қазан айының соңына дейін кеден және логистика қызметін көрсететін Smart Cargo бірыңғай цифрлық жүйесін іске қосқан жөн. Бұл жүйе инфрақұрылымды жеке компанияларға автоматты түрде бірдей қолжетімді етеді.

Шекарадағы өткізу бекеттері жаңғыртылып жатыр. Биыл 8 бекет толығымен іске қосылады. Алдағы 3 жылда тағы 34 бекет жаңарады. Бұл – өте ауқымды шаруа. Себебі кейбір бекеттердің сапасы сын көтермейді, қазіргі заманғы талабына сай келмейді, еліміздің беделіне нұқсан келтіреді.

Автокөлікпен жүк тасымалдауға арналған шекара маңындағы қызмет сапасын жақсартуды Үкімет пен әкімдіктерге тапсырамын. Еліміздің бүкіл аумағында кедергісіз тасымалдау жүйесін қалыптастыру – өте маңызды міндет. Транзиттік жүктердің «жасыл дәліз» қағидасымен еш тосқауылсыз өтуіне барынша жағдай жасау қажет.

Жұрттың вагондардың жай-күйіне көңілі толмайды.

Астанада вагон құрастыратын зауыт іске қосылды. Бұл осы саладағы өзекті мәселелерді шешу үшін жасалған маңызды қадам болды. Озық халықаралық стандартқа сай жабдықталған заманауи жоласушылар вагонын жасау шетел инвесторының қатысуымен қолға алынады.

Соңғы жылдары авиация инфрақұрылымын жаңғырту үшін көп жұмыс істелді.

Былтыр Алматы, Шымкент, Қызылорда қалаларында жаңа терминалдар ашылды. Жақында Зайсанда, Катонқарағай және Кендірліде әуежай құрылысы аяқталады. Арқалық әуежайы қалпына келтіріліп жатыр.

Бұл жобалар аймақтардың экономикалық белсенділігін арттыруға ықпал етеді, жаңа жұмыс орындарын ашуға мүмкіндік береді, сондай-ақ басқа да бірқатар саланың дамуына серпін береді. Сондықтан бұл жұмыс өз жалғасын табады.

Жалпы, Торғай аймағының әлеуметтік-экономикалық дамуы Үкіметтің айрықша назарында болуы керек.

Тағы бір маңызды мәселе – әуемен жүк тасымалдау ісіне айрықша назар аудару қажет. Бұл саладағы ахуал жақсарып келе жатыр. Дегенмен оның көлемін арттыра түсуге мол мүмкіндігіміз бар.

Мен бұған дейін әуемен тасымалданытын жүк көлемін екі есе ұлғайту жөнінде тапсырма бердім. Бұған бірінші кезекте, шетелдің ірі инвесторларын тарта отырып Ұлттық жүк тасымалдаушы компания құру арқылы қол жеткізуге болады.

Электронды сауда-саттық пен озық технологиялық өнімдердің саудасы қызып тұрған қазіргі кезде әуемен жүк жеткізу аса жоғары сұранысқа ие әрі табысы көп тасымал түрі саналады. Сондықтан біз әуе хабтарын белсенді түрде дамытып, олардың жаһандық логистика тізбегіне кірігуін қамтамасыз етуге тиіспіз.

Сонымен қатар экспресс-жүк тасымалдау саласын ретке келтіру қажет. Бұл қадам тұтынушылардың мүддесін қорғау үшін керек.

Қазір бүкіл әлемде пилотсыз жүк тасымалдайтын арнайы автокөліктер мен дрондар сияқты көлік түрлері дамып жатыр. Үкімет осындай технологиялардың тез арада қолданысқа енгізілуіне барынша жағдай жасауы қажет. Соның ішінде тиісті құқықтық актілер қабылдауы керек.

Жалпы, мен бұған дейін бірнеше рет айттым: Қазақстан Еуразиядағы көлік хабы болуға тиіс. Бұл – стратегиялық маңызы зор міндет.

Бұл жұмысқа осы салада табысқа жеткен үздік мамандар мен кәсіпкерлерді тарту керек. Бірақ негізгі жауапкершілік – Үкіметте.

Тапсырманың орындалу барысын жылдың басында Үкіметтің жылдық есебінен кейін арнайы жиналыста қараймыз.

Тағы бір маңызды мәселе, бұл – туризм. Жалпы, бұл салада біраз түйткілді мәселе бар. Шынын айту керек, кәсіби кадрлар тапшы. Осы саладағы бәсекеге қабілетіміз әлі де шамалы.

Мен шілде айында туристік жерлердің барлығын ретке келтіру туралы тапсырма бердім. Бұл жұмыс менің жеке бақылауымда. Жұрт жиі баратын демалыс орындарынан бөлек, болашағы зор басқа да бағыттардың әлеуетін арттыру маңызды. Міндеттердің ара-жігін ажыратып алған жөн. Жергілікті атқарушы органдар әрдайым туризм инфрақұрылымын жан-жақты дамытуға баса мән беріп, осы жұмысқа жауапты болады.

Ал шетелден туристер тарту мәселесі және отандық туризм саясатын заң тұрғысынан қамтамасыз ету орталық органдардың назарында болады. Осы орайда, Алматы қаласы мен Алматы облысындағы тау туризмі мен тау шаңғысы туризміне арнайы тоқталғым келеді.

Қазіргі таңда бұл бағыттағы ең өзекті мәселе – заманауи инфрақұрылым салу. Егер осы міндетті ойдағыдай орындасақ, еліміздің курорттары жер жүзіне танылып, Қазақстанның бетке ұстар ұлттық бренді болмақ.

БЕСІНШІ. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы мен су инфрақұрылымын жаңғырту – тұрақты дамудың негізгі факторы.

Үкімет пен жергілікті атқарушы биліктің әрекетсіздігі салдарынан еліміздің тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы ондаған жыл бойы қараусыз қалып, бірте-бірте оның жай-күйі өте мүшкіл жағдайға түсті.

Қазір бұл ахуалды өзгертіп, инфрақұрылымның тозу деңгейін төмендету үшін тиісті шаралар қабылданып жатыр. Соның ішінде тарифтерді ырықтандыру, энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығының инфрақұрылымын басқарудың жаңа моделін қалыптастыру сияқты шаралар бар.

Мұндай үлгі бойынша тарифтер өскен сайын халыққа сенімді әрі сапалы қызмет көрсетілуіне тиіс.

Бұл іске «Ақылды қала» құру тұжырымдамасының көмегі тиері сөзсіз, оны еліміздің барлық өңіріне тарату керек.

Оған озық халықаралық тәжірибелерді қолданып, білікті басшыларды, соның ішінде шетел мамандарын тарту қажет.

Қазіргі жағдайда мемлекет пен бизнес серіктестік орнатпаса, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығын жаңғырту мүмкін емес. Бұл – аксиома.

Кейбір тұрғын үй-коммуналдық

шаруашылығы нысандарын әкімдіктердің қарамағында сақтап қалу қажет пе, жоқ па деген мәселені жаңаша зерделеген жөн.

Жеке коммуналдық нысандарды мемлекет меншігіне алу – даулы мәселе. Оның бәрі ерте ме, кеш пе, қайтадан жекеге өтеді.

Сондықтан мемлекет бұл саланы бақылап, реттеумен айналысуға тиіс. Ал оның инфрақұрылымын жаңғырту және жаңа технологияларды енгізу – жеке сектордың шаруасы.

Билік құрылымдары негізінен цифрлық тәсілдерді қолдана отырып, инфрақұрылым жобаларының ашықтығын қамтамасыз етуге міндетті. Сонда Үкіметке және әкімдіктерге азаматтардың сенімі нығая түседі.

Коммуналдық шаруашылықты жаңғырту ісі инфрақұрылымдар мен тұрғын-үй қорын энергияны үнемдеуге көшіру шараларымен қатар жүруге тиіс.

Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы саласын үнемшіл болуға ынталандыратын жаңа экологиялық және санитарлық-гигиеналық ережелер енгізу керек. Табиғи ресурстарды, әсіресе, суды үнемдеу мәдениетіне келсек, ол жағынан үлкен кемшілік бар екенін мойындауымыз қажет. Яғни атқарылатын жұмыс шаш етекпен.

Бұл – азаматтардың, әсіресе жастардың арасындағы түсіндіру шараларының, тіпті идеология жұмысының жеке бір бағыты.

Біз қазірдің өзінде судың тапшылығын сезініп отырмыз. Ал оны тұтыну мәдениеті төмен. Су мәселесіне кейінірек тоқталамын.

Соңғы жылдары қарқынды дамып келе жатқан тұрғын үй құрылысы саласына айрықша назар аударған жөн.

Былтыр 19 миллион шаршы метр баспана пайдалануға берілді.

Сонымен бірге құрылыс сапасын арттыру үшін жасанды интеллект технологияларының (Building Information Modeling, BIM) көмегімен ғимараттарды ақпараттық модельдеу әдісін кеңінен қолдану керек.

Үкімет құрылыстың барлық кезеңдерін толық есепке алуды, жоспарлауды, оған мониторинг жүргізуді қамтамасыз ететін ұлттық цифрлық платформаны іске қосу қажет.

Ал жаңа Құрылыс кодексі осы саланың қауіпсіз әрі ашық болуына және тұрақты дамуына жол ашатын берік заңнамалық негізге айналуға тиіс.

Құжатты жыл соңына дейін қабылдау керек. Депутаттардың бұл жұмысқа атсалысуын сұраймын.

Су мәселесін шешу – әлеуметтік тұрақтылықты сақтап, экономиканы дамытудың кепілі. Бұл – ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ететін басты фактордың бірі.

Біз соңғы екі жылда осы саланың институционалдық негізін қалыптастырдық.

Атап айтқанда, Су кодексі қабылданды, арнайы министрлік құрылды.

Бұл мекеменің алдында ауқымды міндеттер тұр. Оған үстіртін қарамау керек. Осы жұмыспен жүйелі түрде және жан-жақты айналысу қажет.

Осыған орай кәсіби кадрларды дайындау керек, су дипломатиясымен айналысатын мамандарды әзірлеу қажет.

Қазір құзырлы органдарда еліміздегі су ресурстарының қолжетімді көлемі туралы нақты мәлімет жоқ.

Кейбір каналдағы судың 50-60 пайызы далаға кетуде.

Суды есепке алу технологиясы әбден ескірген. Суды бөліп тарататын орындарда қазіргі заманға сай құрылыстар жоқ.

Шын мәнінде, су – стратегиялық маңызы бар ресурс, сусыз өмір жоқ. Сондықтан бұл сала ұлттық цифрлық жаңғыру жұмысындағы басты бағыттың бірі болуға тиіс.

Су ресурстарының бірыңғай цифрлық платформасын жасау керек.

Платформада жасанды интеллект негізінде керуесті және жерасты сулары туралы мәлімет жинақталады.

Жоба іске қосылғанда гидрогеология мониторингі, яғни бақылау жұмысына қатысты мәселе толық шешімін табады.

Осы жұмыс Ұлттық су теңгерімін (баланс) қалыптастыру ісінмен қатар жүргізілуі тиіс. Бұл – ұзақ мерзімге арналған су саясатын жоспарлаудың аса маңызды тәсілі.

Онсыз бұл салаға тиісті бақылау орнатып, инвестиция тарту мүмкін емес.

Су үнемдейтін технологияны енгізу жұмысы баяу жүруде, нақты нәтиже әлі жоқ.

Бұл жұмысқа белгілі шетелдік компанияларды тартқан жөн. Сондай-ақ Қытайда жасалған әлемдегі ең озық технологияларды сатып алуға болады.

Су тапшылығына байланысты қиындық болуы мүмкін екені алдын ала ескертіліп жатады. Соған қарамастан диқандар суды көп қажет ететін дақыл егуді азайтар емес. Тіпті егін суаруға қажетті суды еш рұқсатсыз, шартсыз бұрып алатын жайттар жиі кездеседі.

(Жалғасы 4-5-бетте).

МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫ ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВТЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕР ЖӘНЕ ОНЫ ТҮБЕГЕЙЛІ ЦИФРЛЫҚ ӨЗГЕРІСТЕР

І Басы 1-2-3-бетте.

Тағы бір келеңсіз жағдай, бұл – «қара нарықтағы» суды заңсыз сату я сатып алу. Құқық қорғау мекемелері бұл мәселемен айналысуы қажет.

Алайда Аралға қатысты жақсы мысал бар. Әрине, теңіздің тартылуы Қазақстан үшін үлкен қасірет болды. Бірақ одан қорытынды жасалып, теңізді қалпына келтіру үшін жүйелі жұмыс жүргізіліп жатыр.

Бұл кешенді жұмыс 20 жылдан астам уақыт бойы үздіксіз жалғасуда. Соның арқасында Солтүстік Аралды сақтап қалдық. Оның айдан 36 пайызға ұлғайып, су көлемі екі есе өсті. Су құрамындағы тұздың мөлшері екі есе азайды. Бірақ Аралды толтыру жұмыстары қарқынды жалғаса беруге тиіс.

Каспий теңізінің тартылып бара жатқаны жұртты алаңдатып отыр. Тиісті шара қолданбасақ, бұл аса үлкен экологиялық апатқа айналуы мүмкін. Сол себепті мен жақында Қытайда өткен Шанхай ынтымақтастық ұйымының кеңейтілген отырысында осы маңызды мәселеге арнайы тоқталдым, Ұйым аясында Су мәселелері жөніндегі орталық құру туралы ұсыныс айттым.

Каспий теңізі – бір елдің ғана емес, бүкіл аймақтың тағдырына қатысы бар мәселе. Сондықтан жұмылып әрекет ету қажет.

Үкімет Каспийдің су ресурстарын сақтау туралы мемлекетаралық бағдарлама әзірлеуді қолға алуы керек. Оны серіктес мемлекеттермен келісу қажет.

Бүгін біз су мәселесі бойынша дұрыс және орынды шешім табатын болсақ, ертең соның игілігін кейінгі ұрпақ көретін болады. Балаларымыз бен немерелеріміздің тағдыры біздің әрекетімізге тікелей байланысты болмақ.

Қоршаған ортаға жанашыр болу, оған үлкен жауапкершілікпен және шынайы қамқорлықпен қарау ұлттық идеологияның өзегі болуы керек.

Былыттардан бері «Таза Қазақстан» жалпыұлттық жобасы жүзеге асырылып жатыр, бұл баршаңызға аян. Осы жұмысқа миллиондаған азаматымыз атсалысуда.

Жұрт болып жұмылудың арқасында 860 мың гектардан астам аумақ тазаланды, төрт миллионнан астам ағаш отырғызылды. Осындай белсенді жұмысты жалғастыра берсек, аңсаған арманымызға жетіп, Қазақстан нағыз жасыл ел болмақ. Ал бұл келешек ұрпаққа керемет үлгі-өнеге және өсиет болып қалары анық.

Осы жұмысқа атсалысып жүрген азаматтарға, әсіресе, жастарға ризашылығымды білдіремін.

Тазалық мәдениетін қоғамда терең орнықтыру – өте маңызды міндет. Осы бағытта Үкімет экологиялық ағарту ісінің бірыңғай үлгісін енгізуге тиіс. Бұл жұмыс мектептен бастап жоғары оқу орындарына дейін барлық деңгейдегі білім мекемелерін қамтуы қажет.

АЛТЫНШЫ. Кәсіпкерлер елімізді цифрлық дамытудың қозғаушы күші болуға тиіс.

Шағын және орта бизнестің ішкі жалпы өнімдегі үлесі 40 пайызға, ал жұмыспен қамту ісіндегі үлесі 50 пайызға жуықтады. Бұл – жаман көрсеткіш емес. Бірақ осы саланы жүйелі түрде жетілдіре түспесе, экономиканы дамыту және тұрмыс сапасын жақсартуға тың серпін бере алмаймыз.

Екі миллионнан астам шағын бизнес субъектісінің ішінде өнім өндіретін кәсіпкерлер саны алты пайызға да жетпейтіні жасырын емес. Орта бизнесте бұл көрсеткіш жоғарырақ болғанымен, бәрібір көңіл көншітпейді.

Былыттар мен «Экономиканы ырықтандыру жөніндегі шаралар туралы» Жарлыққа қол қойдым. Бұл құжат бизнестің мүддесін ескере отырып, барынша ашық реттеу үлгісіне көшуге негіз болды. Бірақ Жарлық толық орындалмай отыр.

Іскер азаматтардың әлеуетін толық ашу мәселесі күн тәртібінен түскен емес. Сондықтан тиісті құқықтық базаны жаңғырту керек.

Қазір елімізде 21 кодекс, 300-ден астам заң бар. Оларға тым көп түзету енгізілген. Кейбір нормалар бір-біріне қайшы келіп жатады. Түптеп келгенде, осының бәрі бизнестің дамуына кедергі келтіріп отыр.

Заңнаманы түгел тексеріп, зерделеп шыққан жөн.

Жасанды интеллект технологиясы мұны жылдам әрі тиімді жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің жанынан Интеллект арқылы реттеу орталығы құрылады. Бұл орталық заңнаманы ретке келтірумен, түсінікті әрі тиімді ұсыныстар әзірлеумен айналысады.

Заңды күрделендіре бермеу керек. Қайта оны кәсіпкерлердің қажетіне қарай бейімдеп, министрлер мен әкімдердің нақты нәтиже үшін жеке жауапкершілігін күшейткен жөн.

Мемлекеттік органдар бизнес өкілдеріне ескерту жасаудың орнына әлі күнге дейін тым қатаң әкімшілік шешімдер қабылдайды деген мәлімет маған да жетіп жатады. Мұндай келеңсіздікке жол беруге болмайды.

Міндетті талаптар тізімі бизнесті шектен тыс тексерістерден қорғайтын маңызды құралдың бірі болуға тиіс.

Қолданыстағы нормалардың Кәсіпкерлік кодекске сәйкестігін қосымша тексеріп, тізімді

тезірек қолданысқа енгізу қажет.

Біз азаматтарға көрсетілетін мемлекеттік қызметтерді цифрландыру ісінде зор жетістікке жеттік. Бірақ бюрократиялық рәсімдер әлі күнге дейін бизнеске кедергі болып отыр. Цифрландыру ісінің мақсаты әлі орындалған жоқ.

Бұл ахуалды шұғыл түзеу керек. Ең алдымен, салықтық әкімшілендіруге назар аудару қажет.

Мемлекеттік кірістер комитеті цифрландыру үдерісі бойынша мемлекеттік органдар арасында көш бастауға тиіс. Бұл мекеме жасанды интеллектінің және басқа да озық технологияның әлеуетін салық төлеушілердің мүддесіне сай тиімді қолдануы керек.

Осы жүйелі қадамның бәрі мемлекет пен бизнестің арасындағы қарым-қатынастың мүлдем жаңа, сервистік үлгісін жасауға арналған.

Жаңа Салық кодексі қазіргі нормалар мен рәсімдерді өзгертумен шектелмеуі керек. Бұл құжат салық төлеушілердің ашықтық пен адалдыққа негізделген жаңа таным-түсінігі мен болмысын қалыптастыруға тиіс.

Мемлекет адал жұмыс істейтін салық төлеушілердің мүддесін қорғайды. Олардың адал еңбегінен түскен салықты елімізді дамытуға жұмсайды.

Салықтан түскен әр теңге халықтың игілігіне жұмсалуда тиіс. Бұл – азаматтарға сапалы мемлекеттік қызмет көрсетіліп, инфрақұрылым салынып, мемлекеттік қолдау шаралары ұсынылуы қажет деген сөз.

Даму институттары кәсіпкерлердің белсенділігін арттыру ісінде айрықша рөл атқаруға тиіс. Бірақ олардың жұмысында біраз кемшілік бар. Даму институттарының қызметін өзгертетін кез келді.

Шын мәнінде, бұл құрылымдар нақты бір салаға бағытталған, терең талдау жасауға қабілетті және инвестиция салуға құқылы толыққанды даму институты ретінде жұмыс істеуге тиіс.

Тағы бір өте маңызды мәселе. Мемлекеттің экономикадағы үлесін азайту көп жылдан бері өзекті міндет болып келеді. Мемлекеттік ұйымдар мен компаниялар негізсіз көбейіп, жеке кәсіпорындардың толыққанды дамуына мүмкіндік бермей отыр.

Елімізде мемлекеттің үлесі бар ұйымдар саны 25 мыңға жуықтайды. Көпшілігінің қызметі мен құрылымы сын көтермейді, қисынға да келмейді. Қазір коммерциялық емес міндеттерді орындау үшін коммерциялық әдіс-тәсілдер кеңінен қолданылып жүр. Соның салдарынан түрлі шығындар артып, корпоративті органдар көбейіп кетті. Нақты нәтижеге назар аударылмайды. Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігіне Үкіметпен бірлесіп, мемлекеттік секторды реформалау туралы нақты ұсыныстар әзірлеуді тапсырамын, қажет болса, арнайы Жарлық шығарамын.

Бұдан бөлек, Үкімет Мемлекеттік мүлік туралы заңды жаңартуға тиіс. Заңда мемлекеттің экономикаға қатысу шегі нақты айқындалуы керек. Сондай-ақ басқару ісіне қатысты құқықтық талаптар көрсетілуі қажет.

ЖЕТІНШІ. Экономиканы жан-жақты жаңғырту жұмыстары адам капиталын дамытуға қатысты жаңа міндеттер жүктейді.

Бұл жерде білім беру саласы айрықша рөл атқарады.

«Келешек мектептері» ұлттық жобасы аясында жоспарланған 217 мектептің 150-і қазірдің өзінде жұмыс істеп тұр. Қалған мектептердің құрылысы алдағы үш ай ішінде аяқталуға тиіс.

Цифрлық технологиялар жаһандық еңбек нарығын жылдам өзгертіп жатыр. Өлемде жасанды интеллектімен жұмыс істеудің қыр-сырын білетін мамандарға деген сұраныс жыл өткен сайын артып келеді.

Жұмыс үдерістерінің едәуір бөлігі цифрлық технологияларды енгізу арқылы автоматтандырылатыны анық.

Сол себепті менің тапсырмаммен 100 мыңға жуық студентті технологиялық жобаларға тартуды көздейтін AI-Sana бағдарламасы жүзеге асырыла бастады. Алайда жасанды интеллектімен жұмыс істеу құзіретін қалыптастыру әлдеқайда ерте жастан, яғни мектеп қабырғасынан қолға алынуға тиіс.

Осыған орай бірқатар бастаманы жүзеге асырған жөн. Ең алдымен, мектеп оқушыларына арналған жасанды интеллект негіздері туралы бағдарлама және оқу материалдарын әзірлеу қажет.

Ұстаздардың жасанды интеллект технологиясын меңгеру дағдысын да қалыптастыру керек болады.

Қашықтан оқыту тәсілі және жасанды интеллект технологиясы негізінде «Qazaq Digital Mektebi» атты шағын жинақты мектеп үлгісін әзірлеуіміз қажет. Мұндай платформа ауылдағы оқушыларды сапалы оқу тәсілдерімен қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Елордада балаларды дамыту орталықтарын жеке қаражат тарту арқылы салу тәжірибесі бар. Көптеген кәсіпкер дәл осы мәселе бойынша көмек көрсетуге әзір екенін білдіріп жатыр. Әкімдер осындай жобаларды жүзеге асыруға кәсіпкерлерді белсенді түрде жұмылдыруы керек.

Еліміз білім экономикасына көшіп жатыр. Сондықтан ғылым, білім және инновация саласын басқару тәсілдерін өзара байланысты-

ру өте маңызды.

Ғылым саласында әлі де мемлекеттің үлесі басым. Бірақ бюджет қаржысының қайтарымы әлі де шамалы болып тұр. Жаңа патенттер, технологиялар мен өндірістер сияқты көзге көрінетін нақты нәтиже жеткілікті емес. Инновациялық саясатты Ғылым және жоғары білім министрлігінің құзырына берген жөн.

Министрлік және Ғылым академиясы бірлесіп, ғылыми институттар мен жоғары оқу орындарын үйлестіру ісімен белсенді түрде айналысуы керек.

Жасанды интеллектіні кеңінен қолданатын университеттерге көбірек дербестік беруге болады.

Сонымен қатар Үкімет дарынды зерттеушілерді қолдау үшін қосымша шаралар қабылдауға тиіс.

Білікті мамандарымызды елге қайтарудың тиімді тәсілдерін ойластырып, қолданысқа енгізу керек. Кадр тапшылығын жою үшін көші-қон саясатын да қайта қараған жөн.

Шетелден елімізді дамытуға үлес қоса алатын мықты мамандарды ұлтына қарамай тарту – өте маңызды міндет. Олардың Қазақстанда қалуына жағдай жасау керек. Себебі бізге білікті мамандар өте қажет. Әсіресе техникалық мамандықтарды меңгерген өз ісінің нағыз шеберлері керек. Қазіргі тілмен айтсақ, «сапасы жоғары адами ресурстар» қажет.

Өйткені білікті, саналы адамдар – ұлттық экономиканың арқауы, ел болашағының кепілі.

Елімізге кәсіби дарылығы жоғары, білікті жұмысшылар өте қажет, бұл – анық нәрсе. Сондықтан мен 2025 жылды «Жұмысшы мамандықтары жылы» деп жарияладым. Қазір елімізде мыңдаған жұмыс орны бос тұр. Түрлі салада, тіпті, жалақысы едәуір жоғары жұмыс орындары бар. Бұл орындарды шетелден келіп жатқан адамдар толтыруда.

Жыл сайын мыңдаған инженер, құрылысшы және ауыл шаруашылығы маманы оқуын бітіріп шығады.

Оларға білім беру үшін мемлекет қомақты қаражат бөліп жатыр.

Алайда көбі мамандығы бойынша жұмыс істемейді. Олар арнайы білімді қажет етпейтін, тез табыс әкелетін жұмыстарды таңдайды.

Әрине, жұмыстың жаманы жоқ, адал еңбектің бәрі – маңызды.

Бірақ бұл үрдіс жеке адамға да, бүкіл елге де үлкен пайда әкелмейді. Азаматтардың өндіріске барғаны абзал.

Экономиканың нақты саласында жұмыс істеуге ұмтылғаны жөн. Осыған мемлекет қажетті жағдай жасауы керек. Жұмысшы мамандықтарына деген құрметті арттыра түсуіміз керек. Оларға лайықты жалақы төлеу қажет. Бұл – мемлекетіміздің алдында тұрған негізгі міндеттің бірі.

Еңбек нарығын, әсіресе көші-қон мәселесін реттеу саласында есепке алудың орталықтандырылған жүйесі жоқ. Бұл жағдай осы саладағы болжау жұмысының сапасына және шешімдердің тиімділігіне кесірін тигізеді.

Үкімет ел ішіндегі және шетелдегі көші-қон ағымының есебін жүргізетін бірыңғай цифрлық жүйе енгізуге тиіс.

Ішкі және сыртқы көші-қон үдерісінің бақылаусыз қалуы жұрттың бәрі тұрғысы келетін ірі қалаларымыздың инфрақұрылымына орасан салмақ түсіріп отыр.

Астана – соның айқын мысалы.

Соңғы үш жылдың өзінде елорда тұрғындарының саны 250 мыңнан астам адамға, соның ішінде былтыр 100 мың тұрғынға көбейді. Былтыр өсім онсыз да жоғары саналатын осы көрсеткіштен асып түсуі мүмкін.

Елордада халық саны ресми түрде 1,5 миллион адам болғанымен, оның инфрақұрылымы іс жүзінде күн сайын 1,9 миллион адамға қызмет көрсетеді.

Басқаша айтсақ, Астана 400 мыңнан астам адамға, яғни халық саны бойынша орташа қала саналатын тағы бір шаһардың тұрғындарына пара-пар жұртқа ешқандай жоба-жоспарсыз қызмет етіп жатыр.

Сондықтан қаланы сумен және жылумен қамтамасыз ететін жүйелердің үздіксіз жұмысына қауіп төніп тұр.

Астанада 2022 жылдан бері мұқтаж жандарға 7 мыңға жуық пәтер, соның ішінде көп балалы отбасыларға 1380, жетім балаларға 835, ерекше қажеттілігі бар адамдарға 665 пәтер берілді.

Кейбір облыс әкімдері корпоративті салықтан түскен қаражатты көше бойындағы тас тақтайшалар салу сияқты тиімсіз жобаларға шашудан әріге бармайды. Әрине, содан соң жұрт әлеуметтік қызметтері мен жеңілдіктері бар Астанаға қарай ағылады.

Мұндай ахуал күрделі мәселелер туындауына әкеп соқтырады. Қалада әлеуметтік тұрғыдан осал топтағы жандардың саны бірнеше есе артқан, әлеуметтік қолдауға арналған шығындар да бюджет кірісінен жылдамырақ өсіп жатыр. Ал әлеуметтік міндеттемелердің үлесі тым артып барады.

Мектеп инфрақұрылымы қазірдің өзінде шамадан тыс жұмыс істеп, шатқаяқтап тұр. Жыл сайын 15 мектепке дейін салу қажеттігі туындап жатыр.

Емханалардың жүктемесі өте көп, онда орын тапшы.

Соның салдарынан әкімдік қаланың қарқынды дамуына жағдай жасаудың орнына әлеуметтік шығындарға қыруар қаржы жұмсауға

мәжбүр. Оның қала бюджетіндегі үлесі қазірдің өзінде 60 пайызға жеткен. Бұл ахуалды түзеу үшін түбегейлі шаралар қабылдау қажет.

Жұрттың өңірлерден ел астанасына не себепті тоқтаусыз көшіп жатқанына мұқият талдау жүргізіп, әлеуметтік және экономикалық тұрғыдан тартымды басқа да орталықтар құруға арналған кешенді шаралар қабылдау керек.

«Жүргенге жөргем ілінеді» деген қағидатты енгізіп, өңірлердің әлеуметтік міндеттемелерін қаржыландыру мәселесін қайта қараған жөн.

Сонымен қатар аймақтардағы әлеуметтік тұрғыдан осал топтағы азаматтарға бөлінетін әлеуметтік төлемдерді біріздендіру керек.

Мемлекеттің көз алдындағыдан басқаны көрмей, бәріне көне беретін әлеуметтік саясаты жүзден астам түрлі жеңілдікті пайда болуына әкеп соқтырды. Осы жеңілдіктерді әперемін деп «көмек қолын» созатын жылпостар да көбейді.

Біз әлі күнге дейін бұрынғы КСРО аумағындағы және одан тыс басқа да аймақтардағы қақтығыстарға қатысқан азаматтарға арнайы төлемдер жасап, медициналық қызмет көрсетіп келеміз. КСРО-ның ыдырағанына 35 жыл болса да, ардагерлеріміз барған сайын «жасарып», көбейіп барады.

Мемлекет өзінің негізгі міндеттерін орындаудан бас тартпайды. Бірақ әлеуметтік жеңілдіктерді қолдан көбейту – елді дамытуға, яғни мектеп, аурухана, көлік инфрақұрылымдарын және басқа да нысандар салуға жұмсалуды қажет қыруар қаражатты желге шашу деген сөз.

Кезінде біздері «әлеуметтік саланың жана-шырлары» толық емес отбасы деген жеңілдікке мұқтаж адамдар санатын ойлап тапқан еді.

Соның салдарынан, ажырасқан отбасылар саны күрт өсіп, біз бір кезде бұл көрсеткіш бойынша өлемде «көш бастаған» елдердің қатарына қосылдық. Мұндай мысалдар аз емес. Осылайша, біз өзіміз жалқаулық пен масылдыққа жол беріп отырмыз.

Отбасы мүшелерінің барлығы дерлік нысаналы әлеуметтік көмек пен жәрдемақы алатын болса, жұмыс істеудің не қажеті бар?

Турасын айтсақ, әлеуметтік салада оңтайлы шешім қабылдаудың орнына, Үкімет кемінде 15 жыл бойы әлеуметтік масылдық пен әлеуметтік алаңқтыққа жол беріп келді.

Елдегі демографиялық үрдістерді егжей-тегжейлі зерделеп, ұзақ жылға арналған шешімдер қабылдау айрықша маңызды.

Алайда осы салада мәліметтерді тиісті деңгейде есепке алып, талдау жасау қолға қойылмаған. Бұл жағдай еңбек нарығының сұранысын болжау, инфрақұрылымды дамыту жұмысын жоспарлау және басқа да міндеттерді орындау жолында қиындық туғызады.

Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің базасында ауқымды деректер мен жасанды интеллект технологиялары енгізілген Демографиялық үдерістерді талдау және болжау орталығын құру керек.

Демография және еңбек нарығындағы үрдістер зейнетақы жүйесіне қатысты ұстанымдарды қайта қарауды қажет етеді.

Азаматтардың, әсіресе, өз-өзін жұмыспен қамтып отырған адамдардың зейнетақы жинағы аз екені байқалады.

Үкімет Ұлттық банкпен, сондай-ақ Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігімен бірлесе отырып зейнетақы жүйесінің қаржылық тұрақтылығын нығайту, зейнетақы төлемдерінің ұзақ уақыт бойы төңгерімді және лайықты деңгейде болуын қамтамасыз ету шараларын ойластыруы керек.

Азаматтардың қаржылық сауаттылығын арттыру мәселесі әлі де өзекті.

Осы ретте, «AMANAT» партиясы ұсынған «Қарыссыз қоғам» жобасын жүзеге асыруды жалғастыру керек.

Былытдың өзінде осы жоба аясында 845 мың адам сауатын жетілдіріп, заңгерлік кеңес алды.

Түпкі мақсат – халықтың мойнындағы қарызын азайту ғана емес, азаматтардың табысы тұрақты болуын қамтамасыз ету.

Мемлекет денсаулық сақтау жүйесін дамыту үшін жүйелі шаралар қабылдап жатыр.

Елімізде медицина нысандары біртіндеп жаңғыртылуда. Ауылдағы фельдшерлік-акушерлік пункттерден бастап мамандандырылған ауруханаларға дейін жаңартылып жатыр.

«Ауылда денсаулық сақтауды жаңғырту» ұлттық жобасы аясында 540 нысан салынды, осы жылдың соңына дейін тағы 115 нысан пайдалануға берілмек. Ал қалалы жерлерде денсаулық сақтау саласына қатысты бірқатар ірі нысан іске қосылды. Мысалы, Астанада онкология орталығы, Алматыда жұқпалы аурулардың ғылыми орталығы ашылды.

Осы ретте бұған дейін түрлі аймақта бой көтерген көпбейінді ауруханаларды бюрократиялық шығаралғағ салмай, пайдалануға беру қажет. Сондай-ақ мұндай жаңа нысандар салуды жалғастыра берген жөн. Бұл жұмысқа мемлекеттік-жекеменшік серіктестік механизмдері аясында жеке инвестицияны да тарту керек. Сонда азаматтар Астанаға көше бермейді.

Басқа да бағыттар бойынша жұмыстарды жандандыру керек. Соның ішінде фармацевтика өнеркәсібін дамытуға баса мән берген жөн. Өзімізде жасалатын дәрі-дәрмектің түрі мен санын көбейту – стратегиялық міндет. Бұған, әсіресе, пандемия кезінде әбден көзіміз жетті.

«ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ДӘУІРІНДЕГІ ҚАЗАҚСТАН: АРҚЫЛЫ ШЕШУ» АТТЫ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНА ЖОЛДАУЫ

Денсаулық сақтау жүйесінің қаржылық тұрақтылығына және медициналық қызметтерге мониторинг жүргізу ісінің тиімділігіне қатысты мәселелер бар.

Бюджет қаржысы шектеулі кезде Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры іс жүзінде бюджетті реттеуші рөлін атқарып отыр. Қор дайын өнім жеткізетін кәсіпорындарға бақылауды күшейткеннің арқасында шығынды көбейтпей ұстап тұр.

Үкімет жасанды интеллект технологиясын қолданып, медициналық қызметтердің сапасына және көлеміне мониторинг жүргізетін жаңа жүйе қалыптастыруға тиіс.

Елімізде дәрігердің мәртебесін көтеріп, әлеуметтік жағдайын жақсарту үшін нақты шаралар қабылданып жатыр. Бұл жұмыс өз жалғасын табады.

Халықтың өмірі мен денсаулығына тікелей әсер ететін тағы бір түйткіл, бұл – жол қауіпсіздігі.

Мен бытырғы Жолдауда бұған арнайы тоқталдым. Өрине, біраз шаруа жасалып жатыр. Соған қарамастан көлік апаттары азаймай тұр. Жыл басынан бері 22 мыңнан астам жол-көлік оқиғасы тіркелген. Шын мәнінде, көп нәрсе көлік жүргізушілерінің өзіне байланысты, себебі жол ережесін бұзатындар аз емес.

Жылдамдықты асырмау, жол ережесін бұзбау – ең басты және маңызды талап.

Әрбір адам өз өміріне және айналасындағы адамдарға қауіпсіздігіне жауапты екенін сезінуге тиіс. Көлік жүргізу мәдениетін бүкіл қоғам болып қалыптастыру қажет.

Сондай-ақ электросамокаттарға назар аударған жөн. Бұл тақырып қоғамда қызу талқыланып жатыр.

Екі жыл бұрын жаяу жүргіншілер жолымен жүруге шектеу қоятын заңнамалық өзгерістер енгізілді.

Бірақ қоғамдық орындардағы ахуал өзгере қойған жоқ, әлі де азаматтарға қауіп-қатер төніп тұр.

Қазір бұл саланы реттейтін заңға түзетулер әзірленді. Оны көп созбай қабылдау керек. Әрбір азаматтың, әрбір баланың өмірі қымбат. Бұл мәселеде ұсақ-түйек деген болмайды. Түптеп келгенде, мұның әрқай-сысы – Қауіпсіз Қазақстанды құру жолындағы маңызды қадамдар.

Келесі мәселе. Бұл – жасанды интеллект дәуіріндегі мәдениет пен өнердің дамуы. Осы салаға бұрынғыдай айрықша мән береміз, тиісті инфрақұрылымды саламыз және қажет болса жөндеуден өткізіп, қалпына келтіреміз.

Өнер адамдары еліміздің мәдениетін, салт-дәстүрін шетелге паш етіп жатыр. Бұл – құрметке лайық жұмыс. Сондықтан мәдениет қайраткерлеріне қажетті қолдауды көрсетеміз. Бірақ олар жаңа заманның талабына бейімделіп жұмыс істеуі керек.

Баршанызға мәлім, мен бұқаралық спортты дамытуға баса мән беремін. Аймақтарда спорт нысандары бой көтеріп жатыр. Үйірмелер балаларға қолжетімді бола бастады.

Ерекше қажеттілігі бар азаматтарға және егде адамдарға арналған спорт клубтары ашылып жатыр. Сондай-ақ кәсіби спорт саласында оң өзгерістер болып жатыр.

Мен бұған дейін шетелден келген спортшыларға бюджеттен қаржы бөлуді шектеу туралы тапсырма бердім. Депутаттар бұл бастаманы қолдап, арнайы заң қабылдады.

Бірақ мұнымен шектеліп қалуға болмайды, алға қарай жүріміз керек.

Футбол клубтарын жекешелендіруге қатысты жұмысты тездету керек.

Қазір еліміздің төрт футбол клубына белгілі кәсіпкерлеріміз ие болды, яғни, клубтар жекеменшікке өтіп жатыр. Сол үшін оларға ризашылығымыз білдіремін.

Дегенмен футболды коммерцияландыру ісін жалғастыра беру керек. Мұндай қадамсыз Қазақстанда футбол дамымайтынын әлемдік тәжірибеден көріп отырымыз.

Қазіргі заманда кәсіби спортты қомақты табыс әкелетін бизнес-индустрия ретінде қарастырған жөн.

Мен жариялаған міндеттер Қазақстанның одан әрі қарқынды дамуы үшін айрықша

маңызды.

Олар елімізді цифрлық жаңғырту ісімен тығыз сабақтасып жатыр.

Жасанды интеллектіні жаппай енгізу және жаппай цифрландыру еліміздің барлық саладағы әлеуетін еселеп арттырады. Біздің стратегиялық бағдарымыздың ең басты қыры осы болуға тиіс.

Өрине, елімізде суперкомпьютердің іске қосылуы – зор жетістік. Бірақ мұны Үкімет те, бүкіл қоғам да Қазақстанды, шын мәнінде, цифрлық мемлекетке айналдыратын жан-жақты және қарқынды жұмыстың бастауы ретінде қабылдауға тиіс.

Осы міндетті тиімді орындау үшін Үкіметке цифрландыру ісі мен жасанды интеллектіні дамытуға арналған «Digital Qazaqstan» атты біртұтас тұжырымдамалық құжат әзірлейді. Онда бастамалар мен жобалардың бәрі жалпыұлттық стратегия аясында біріктірілетін болады.

Түптеп келгенде, еліміздің түбегейлі цифрлық жаңғыруын халықтың тұрмыс сапасын жақсартуға бастайтын жол дей аламыз.

Мемлекет әр азаматтың лайықты табыс тауып, сапалы әлеуметтік қызмет алып, ертеңгі күніне сенімді болуы үшін барынша жағдай жасай береді.

Себебі қолға алынған барлық реформа бір ғана мақсатты көздейді. Бұл – халықтың әлауқатын арттыру және елдің жан-жақты өрлеуін қамтамасыз ету. Еліміздің халықаралық беделін арттыру жолындағы күш-жігеріміздің түпкі мәні де – осы.

Цифрландыру және жасанды интеллект дәуірінде мемлекетіміздің ұлттық стратегиялық мүддесіне сай келетін теңгерімді әрі сындарлы сыртқы саясаты әлеуметтік-экономикалық тұрғыдан орнықты дамуымызға зор ықпал етеді деп сенемін.

Көптеген мемлекет Қазақстанмен достық қатынас орнатып, тиімді ынтымақтастықтың нығайтуға ұмтылады. Мұның өзі, бірінші кезекте, еліміздің халықаралық аренадағы абырой-беделі жоғары екенін және өзгелер бізбен санасатынын көрсетеді.

Біз маңызды халықаралық проблемаларды шешуге өз үлесімізді қосып келеміз. Қазақстанмен қарым-қатынас орнатуға мүдделі алыс-жақын елдердің бәрімен ынтымақтастығымызды бағалаймыз.

Жақында мен Қытайға ресми сапармен бардым. Онда мәңгі стратегиялық серіктестік рухында дамып келе жатқан екіжақты қарым-қатынастың барлық мәселелері бойынша табысты келіссөздер өтті.

Менің Түркияға және Қырғызстанға сапарларым да сәтті болды. Осы жылдың соңына қарай мен Ресейге және Өзбекстанға барамын. Астанда Әзербайжан, Армения, Түрікменстан басшыларын қарсы алуға дайындалып жатырмыз. Сондай-ақ Азияның, Еуропаның, Африканың бірқатар мемлекет басшыларымен кездесіп, келіссөз жүргізу жоспарланған.

Қазақстан-Америка сұхбаттастығы да белсенді жалғасып келеді. Еуропа одағымен сан салалы байланыстарымызды күшейтіп жатырмыз.

Биыл айтулы даталарға толы жыл болды. Ең бастысы, Екінші дүниежүзілік соғыстың аяқталғанына 80 жыл толды.

Мәскеуде және Бейжіңде өткен салтанатты іс-шаралар адамзат тарихындағы ең сұрапыл соғыстың ондаған миллион құрбаны әлем халқының жадында мәңгі қалатынын аңғартты. Сондай-ақ бәрімізді сол бір қанды қырғынға қайта баға беруден және жаңа дүниежүзілік соғыс бастауға ұмтылудан аулақ болуға шақырды.

Барлық ел өсіп-өркендеу үшін бейбітшілікті сақтап, ортақ мәмілеге келе білуі керек. «Мың шыж-быждан бір сіз-біз артық».

Сол себепті Қазақстан Аляскада өткен Ресей-АҚШ саммитінің нәтижесіне, сондай-ақ Вашингтонда Президент Трамптың ара ағайындығымен Әзербайжан мен Арменияның бейбітшілік туралы декларацияға қол қойғанына қолдау білдірді.

Екінші айтулы дата – Екінші дүниежүзілік соғыстың басты институционалдық қорытын-

дысы саналатын Біріккен Ұлттар Ұйымының 80 жылдығы.

Біріккен Ұлттар Ұйымына әлі күнге дейін еш балама жоқ. Қазақстан оны көкейкесті халықаралық мәселенің бәрін әділ шешу жолындағы негізгі келіссөз алаңы болып қала беруге тиіс деп санайды.

Дегенмен Біріккен Ұлттар Ұйымын, әсіресе, оның ең басты органы – Қауіпсіздік Кеңесін реформалайтын кез келді.

Мен жақында Нью-Йорк қаласында Біріккен Ұлттар Ұйымы Бас Ассамблеясының мерейтойлық сессиясында сөз сөйлеймін. Басқосуда халықаралық ахуалға, соның ішінде Біріккен Ұлттар Ұйымын реформалауға қатысты Қазақстанның көзқарасын білдірмекпін.

Қадірлі отандастар!

«Заң және тәртіп» – мемлекетіміздің мызғымас тұғыры.

Қоғамда осы қағиданы түбегейлі орнықтыру үшін барлық құзырлы органдар арасында ортақ көзқарас пен ортақ ұстаным болуға тиіс. Бұл – ең алдымен, ешқандай құқық бұзушылыққа жол бермеу қағидасы, яғни кез келген заңсыздыққа қарсы тұру деген ұстаным.

Сондықтан мемлекеттік органдардың осы бағыттағы жұмысын барынша қолдау қажет. Сонда ғана елімізде құқық бұзушылыққа, озбырлық пен зорлық-зомбылыққа қарсы сана-сезім қалыптасады, қоғамға жат кез келген әрекетке төзбеушілік пайда болады.

Ашығын айтуымыз керек, қазіргі таңда адамдарда дәрекі сөйлеп, бір-біріне ерегесіп, жаға жұртсыатын әдет бар. Осындай келеңсіз оқиғаларды, әсіресе, қоғамдық орындарда, жол бойында жиі көруге болады.

Екіншіке қарай, солардың ішінде айқай-шу шығаратын, балағат сөздер айтып, қоғамдық тәртіпті бұзатын әйелдер де бар.

Бұл – мәдениетті, өркениетті қоғамға жараспайтын қылық, еліміздің халықаралық қоғамдастықтағы беделіне зиян келтіретін құбылыс.

Озық ойлы ұлт болу үшін мұндай жағымсыз әдеттен түбегейлі арылуымыз керек. Ұлы Абай «Біріңді қазақ, бірің дос, көрмесен істің бәрі бос» деп бекер айтпаған.

Мәдениет пен әдеп, тәрбие мен тәлім әрбір азаматтың, әрбір отбасының өзінен басталуы қажет.

Қазіргі бұлыңғыр заманда ең басты міндет – еліміздің егемендігін, жеріміздің тұтастығын нығайту. Ол үшін бірілімізді бекем болуы керек. Халқымыз тату болса, ішкі ахуал тұрақты болса, біз барлық қиындықты жеңеміз. Кез келген кедергіден өтеміз.

Сондықтан жұртымызды ел тыныштығын бағалай білуге, сақтай білуге шақырамын.

Әрбір азамат мемлекетшіл, отаншыл болуы керек.

Бүгінде патриотизм деген сөздің сипаты, мазмұны өзгеріп жатыр. Бұрын бұл ұғым негізінен дәстүрлі құндылықтармен өлшенетін, тіл, мәдениет, руханият мәселесі ұлттық мүдденің өзегі ретінде саналатын. Өрине, бұл дұрыс, әрқайсысы ұлт болмысының арқауы. Оны бізден ешкім тартып алмайды, оған алаңдауға еш негіз жоқ.

Қазіргі көкірегі ояу жас ұрпақ отаншылдық деген сөзді басқаша қабылдайды. Жастардың басым көпшілігі әсіредіңшілдікті, әсіреұлтшылдықты қолдамайды. Олар үшін патриотизмнің басты көрсеткіші – жасампаздық пен жаңашылдық.

Жастар «Елді сүю дегеніміз – халыққа пайдасы тиетін жаңалық ашу, жаңа іс бастау» деп түсінеді.

Олар Қазақстанды дамыған, көркейген мемлекет ретінде көргісі келеді. Заманауи технологияларды меңгеріп, халқымызды озық ойлы ұлттардың қатарына қосуға талпынады.

Өскелең ұрпақтың бойындағы патриотизм – болашаққа деген шынайы ұмтылыс. Бұл – қоғам санасында болып жатқан өзгерістің айқын көрінісі. Мен мұны толығымен қолдаймын. Жастардың күш-жігеріне, олардың дарыны мен біліміне сенемін.

Біз кеше кім болғанымызды ұмытпаймыз. Төл тарихымызға құрметпен қараймыз. Ал келешекте кім болатынымыз тек қана өз қолымызда екенін жақсы түсінеміз.

Сондықтан ғылым-білімге ұмтылған, елін-жерін көркейтуді ойлаған жастарға әрдайым жан-жақты қолдау көрсете береміз. Біз қолға алған ауқымды жұмыстың бәрі жастардың жарқын болашағы үшін жасалып жатыр. Өскелең ұрпақ ертең соның игілігін көреді, оны еселеп, лайықты жалғастырады.

Қазір жер жүзінде болып жатқан түбегейлі өзгерістерге жастар тез бейімделеді. Соның ішінде жасанды интеллектінің жаңа дәуірдегі орны ерекше.

Хакім Абай «Адамның адамшылығы ақыл, ғылым, жақсы ата, жақсы ана, жақсы құрбы, жақсы ұстаздан болады» деп айтқан.

Бұл нақыл сөзге Мемлекет басшысы ретінде қосарым: Өркениетті әрі озық елдің заңы – әділ, билігі – білікті, ал азаматтары саналы және белсенді болары хақ.

Мемлекет деңгейінде қабылданған әрбір шешімнің мән-маңызы, ең алдымен, халықтың тұрмысын жақсарту, экономиканы тұрақтандырып, әлеуметтік әділдік орнату үшін жасалған нақты істермен өлшенуге тиіс. Сонда біз жаңа тұрпатты, мықты ел боламыз.

Қазақстан жан-жақты, түбегейлі реформалардың арқасында дамудың даңғыл

жолына түсіп келеді. Алда қарқынды жұмыс күтіп тұр. Біз бағдарымыздан айнамай, тек алға қадам басуымыз керек.

Құрметті отандастар!

Бүгін мен еліміздің жасанды интеллект негізінде әлеуметтік-экономикалық дамуына айтарлықтай оң ықпалын тигізетін жаңа саяси реформа туралы ойымды ортаға салғым келеді.

Бұл жерде парламенттік реформа туралы айтқалы тұрмын.

Жоғары өкілді билік тармағына қатысты реформаны бұған дейінгі барлық өзгерістің, соның ішінде Президент билігіне қатысты өзгерістердің заңды жалғасы деуге болады. Біз Әділетті Қазақстанды құруға кірістік. «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» қағидатына сәйкес билік пен халықтың арасында ашық әрі бүкпесіз диалог орнатып жатырмыз.

2022 жылы маусым айында елімізде жалпыұлттық референдум өтті. Онда азаматтарымыздың басым көпшілігі «Күшті Президент – Ықпалды Парламент – Есеп беретін Үкімет» тұжырымдамасы негізінде мемлекетімізді жан-жақты жаңғырту стратегиясына қолдау білдірді. Соңғы жылдары Қазақстанда, тіпті, шетелдерде болып жатқан оқиғалардың өзі біз таңдаған бағдардың дұрыс екенін көрсетіп берді. Дегенмен бір жерде тоқтап қалуға болмайды.

Біз еліміздің және кейінгі ұрпақтың болашағын тереңнен ойлауымыз керек. Менің жылдың басында «Ана тілі» газетіне ауқымды сұхбат бергенімді білесіздер. Онда «Реформа – ұдайы жүретін үдеріс, қоғамда нақты сұраныс болса, жаңа реформалар әзірленеді» деп айттым.

Елімізде парламенттік реформа мәселесі кемінде жиырма жылдан астам уақыт бойы айтылып келеді. Осы мәселе ашық та, жабық та талқыланып жүргені ешкімге құпия емес. Бұл тақырып әлі күнге дейін өзекті болып отыр. Сондықтан мемлекеттік жүйе дамып, азаматтарымыздың саяси мәдениеті өсіп келе жатқанын ескере отырып, бұл мәселені халықтың талқысына салу айрықша маңызды деп санаймын.

Сенат 1995 жылы елімізде күрделі әрі тұрақсыз саяси жағдай болып тұрған сәтте Парламенттің жоғары палатасы ретінде құрылды. Ол кезде мемлекетіміздің негізі енді ғана қалыптаса бастаған аса қиын жолдың басында тұрған едік. Сенатқа мемлекет құру ісіндегі тұрақтылықты қамтамасыз ету тарихи міндеті жүктелді. Өткен 30 жылда Сенат өзінің осы аса маңызды тарихи миссиясын абыроймен, тиімді атқарып шықты. Жоғары палата заң шығару үдерісінің, басқа да негізгі реформалардың айрықша маңызды тетігі әрі кепілі болып келеді.

Баршанызға мәлім, мен Сенатқа он жыл басшылық еттім. Бұл жұмысты қашанда зор мәртебе әрі үлкен жауапкершілік деп санадым. Сондықтан маған осы мінберден парламенттік реформа туралы айту оңай емес. Соған қарамастан мен дәл бүгін елімізде көп ұзамай бір палаталы Парламент құру туралы бастама көтеріп келеді. Бірден айтайын, бұл – өте маңызды мәселе. Оны асығыс жүзеге асыруға болмайды. Бұл реформа азаматтық секторда, сарапшылар ортасында, сондай-ақ, өрине, қазіргі Парламентте жан-жақты талқылануы қажет.

Реформаның мән-маңызы айрықша екенін ескерсек, оны талқылауға бір жыл уақыт керек деп ойлаймын. Содан кейін, яғни, 2027 жылы жалпыұлттық референдум өткізуге болар еді. Содан соң Конституцияға тиісті өзгеріс енгізе аламыз.

Мен мемлекеттің тағдырын айқындайтын барлық мәселе халықтың келісімімен ғана шешіледі деп бұған дейін бірнеше рет айттым. Егер бір палаталы Парламент құру қажет деген ортақ шешімге келсек, ондай Парламентті тек қана партиялық тізім бойынша сайлаған жөн деп санаймын. Бұл – әлемде кеңінен тараған парламенттік рәсім. Осылайша, Мәжілістің қазіргі құрамы барлық заңдық рәсімдер аяқталғанша өз ісімен айналыса береді. Сенат жалпыұлттық референдумның қорытындысы шығып, жаңа Парламент сайлауы өткенге дейін алаңсыз жұмыс істейді. Ал саяси партиялардың бәсекесі тарытса дайындалуына уақыты болады. Депутаттарымыз нағыз мемлекетшіл азамат ретінде бұл мәселеге зор жауапкершілікпен әрі түсіністікпен қарайды деп ойлаймын.

Түптеп келгенде, саяси реформалардың бәрі еліміздің біртұтас институционалды жүйесінің ажырамас бөлігіне айналады.

Өрине, заңды сұрақ туындауы мүмкін: Президент Парламенттік реформа жасау қажеттігі туралы неге соншалықты ерте жариялап жатыр, әйтпесе, саяси технологияның қағидасына сәйкес мұндай шаралар тосыннан, күтпеген жерден жасалады емес пе?

Бірақ мен осыған дейін де айттым, тағы да қайталап айтамын: мен еліміздің және халқымыздың тағдырына қатысты қандай да бір мәселеге келгенде тек қана ашық саясат жүргізу керек деп санаймын, мұндай ауқымды реформаны қоғамнан құпия ұстауға болмайды деп есептеймін.

Осындай тағдырлы мәселелер бойынша халықпен ашық сұхбат жүргізу қажет деп сенемін. Сонда ғана бәріміз бір ел болып, Әділетті және Қуатты Қазақстанды құру жолында тағы бір маңызды қадам жасаймыз.

Баршанызға амандық, табыс тілеймін.

Қазақстанымыз мәңгі жасай берсін!

www.akorda.kz

ПРЕЗИДЕНТ ТАПСЫРМАСЫ МЕМЛЕКЕТ БАСШЫСЫНЫҢ ЖОЛДАУЫН ІСКЕ АСЫРУ ШАРАЛАРЫ ЖӨНІНДЕГІ ЖИЫН ӨТТІ

Облыс әкімі Бейбіт Исабаевтың төрағалығымен ел Президентінің «Жасанды интеллект дәуіріндегі Қазақстан: өзекті мәселелер және оны түбегейлі цифрлық өзгерістер арқылы шешу» атты Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру жөнінде жиын өтті. Жиынға облыстық басқармалардың басшылары, қоғамдық ұйымдардың өкілдері, сол сияқты онлайн режимде аудан-қала әкімдіктерінің қызметкерлері қатысты.

Облыс әкімі өз сөзінде Мемлекет басшысы жүктеген жеті нақты міндетке баса назар аударды. Атап айтқанда, инвестиция тарту, өңдеу өнеркәсібін, көлік-логистика саласын дамыту, ауыл шаруашылығын жаңа деңгейге көтеру, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы мен су инфрақұрылымын жаңғырту, кәсіпкерлердің цифрлық дамудың қозғаушы күші ретіндегі рөлін нығайту, адам капиталын дамыту арқылы экономиканы жан-жақты жаңғырту мәселелеріне кеңінен тоқталды.

Мәселен, өңірде қолайлы инвестициялық ахуалды қалыптастырудың арқасында облыс құрылғаннан бері 1,2 трлн. теңге инвестиция тартылған. Биылғы жылы жалпы сомасы 37 млрд. теңгені құрайтын 14 ірі жобаны іске асыру жоспарланып отыр, бұл 830-дан астам жаңа жұмыс орнын ашуға мүмкіндік береді. Бұл ретте айтарлықтай инвестициялық және логистикалық әлеуетке ие, белсенді жұмыс істеп тұрған екі арнайы экономикалық аймақты дамытуға аударылып отыр. Осы орайда өңір басшысы инвесторлармен жүйелі жұмыс жүргізудің тиімді моделін енгізіп, жоспарланған инвестициялық жобалардың белгіленген мерзімде іске асырылуын қатаң бақылау қажеттігін баса айтты.

Сонымен қатар облыс өңдеу өнеркәсібін дамытуда жоғары әлеуетке ие. Осыған орай жоғары технологиялық өндірістерді дамыту стратегиялық бағыт ретінде белгіленіп отыр. Бұл ретте өңірде Көксаы мыс өңдеу зауытын салу

жобасының маңызы зор болмақ.

Ал ауыл шаруашылығында жыл басынан 54,3 млрд. теңгеге тамақ өнімдері өндіріліп, нақты индекс көлемі 112,3% құраған.

- Алдымызда Мемлекет басшысы тапсырған ауыл шаруашылығын жаңа деңгейге көтеру міндеті тұр. Облыста ауыл шаруашылығы өнімдерінің шикізатын қайта өңдеу үлесі 68%-ға жетті. Мұнымен шектеліп қалмай, өңдеу ісін одан әрі арттыру үшін қолда бар мүмкіндіктерді пайдаланып, нақты шаралар қабылдауымыз керек. Ол үшін тиісті сала басшыларына үздік агроәжірібені енгізе отырып, агрохабтар мен логистика орталықтарын құруды, мал шаруашылығын қолдау арқылы ішкі нарықты етпен, сүтпен және басқа

да ауыл шаруашылығы өнімдерімен қамтамасыз етіп, экспортты арттыруды тапсырамын, - деді Б. Исабаев. Мұнан соң көлік-логистика секторын дамыту мәселесіне тоқталған өңір бас-

шысы тиісті басқармаларға осы салада жасанды интеллекті қолдана отырып, көлік тасымалдарын басқарудың көп функциялы цифрлық платформасын енгізуді жеделдету, шекарада автокөлік тасымалдаушыларға көрсетілетін қызмет сапасын жақсарту міндеттерін жүктеді.

Сол сияқты тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы мен су инфрақұрылымын жаңғырту, су үнемдеу технологиясын енгізу, елді мекендерді абаттандыру, әлеуметтік саланы дамыту, кадр даярлау т.б. мәселелерге де кеңінен тоқталды. Бұдан бөлек, кәсіпкерлер цифрлық дамудың қозғаушы күші болуы керектігін жеткізіп, шағын және орта бизнесті дамытудағы міндеттерді де атап өтті.

Өңір басшысы облыста әлі де өзекті болып отырған бірқатар проблемаларды назардан тыс қалдырған жоқ. Соның ішінде қайтарылған ауыл шаруашылығы жерлерін қайта айналымға енгізу мәселесінде ширақтық керек екенін қадап айтты. Сондай-ақ электрмен жабдықтау желілерінің тозуын төмендетуді республикадағы орташа көрсеткішке жеткізу міндетін қойды. Сонымен бірге атаулы әлеуметтік көмектің шын мұқтаж жандарға ғана көрсетілуі тиіс екенін тілге тиек етіп, жергілікті жерлерде осыған қатысты жағдайды егжей-тегжейлі зерделеуді тапсырды. Сөзінің соңында облыс әкімі цифрландырудың аса маңызды кезеңі басталғанын айтып:

- Уақыт талабына сай өңірді дамыту ең алдымен жұмысты дұрыс ұйымдастыра білумен қатар цифрландыру жүйесін енгізу деңгейіне байланысты. Сондықтан алдағы уақытта Цифрлық технологиялар басқармасы өте белсенді жұмыс істеп, жасанды интеллектіні барлық салаға қарқынды енгізудің алғы шебінде жүруі тиіс. Білікті, білімді жергілікті IT мамандарымызды қалыптастыруымыз керек. Алдымызда үлкен істерді нәтижелі жүзеге асыру міндеті тұр. Ол үшін біздің облыста барлық мүмкіндіктер бар. Сондықтан осы айтылған мақсат-міндеттерді өздеріңізбен бірлесіп сапалы атқарамыз деп сенемін, - деді Б. Исабаев.

Жетісу облысы әкімінің баспасөз қызметі
Фото: ЖЕҢІС ЫСҚАБАЙ

МӘДЕНИЕТ

ТЕАТР 50 ЖЫЛДЫҚ МЕРЕЙТОЙЫН АТАП ӨТЕДІ

Жетісу облысы мәдени өмірінде айтулы оқиға орын алмақ. Бүгін Бикен Римова атындағы Талдықорған драма театры өзінің 50 жылдық мерейтойын кең көлемде атап өтуді жоспарлап отыр. Жарты ғасырлық тарихы бар өнер ордасы осы уақыт аралығында талай талантты актерлерді тәрбиелеп, қазақ театр өнерінің дамуына өзіндік үлес қосты.

Мерекелік шара театр ғимаратының алдында театрлар шеруімен басталып, театрландырылған қойылым және қазақстандық өнер жұлдыздарының қатысуымен концерттік бағдарламаға ұласады. Кеш қонақтарының қатарында әлемге танымал Mezzo тобы, әнші әрі актер Әсет Есжан, сондай-ақ Д.Рақышев атындағы облыстық филармония өнер ұжымдары бар. Салтанатты күннің басты ерекшелігі – театр шымылдығын тұңғыш ашқан «Қозы Көрпеш – Баян Сұлу» трагедиясының жаңа премьерасы.

Мерейтой аясында 13-17 қыркүйек аралығында Қазақстанның халық әртісі, Мемлекеттік сыйлықтың иегері Бикен Римоваға арналған «BIKEN FEST» III-Халықаралық театр фестивалі өтеді. Оған шетелдік және отандық жетекші театр ұжымдары қатысып, өз қойылымдарын ұсынады. Олардың арасында Грузиядан – Георгий Ратиани атындағы Сухуми жастар театры, Қырғызстаннан – Токтоболот Абдумомунов атындағы ұлттық академиялық драма театры, Өзбекстаннан – Бұхара мемлекеттік музыкалық драма театры, Әзірбайжаннан – Мен театры бар. Қазақстан тарапынан Абай облыстық драма театры, Астана қаласынан Әзірбайжан Мәмбетов атындағы мемлекеттік драма және

комедия театры, Шахмет Құсайынов атындағы Ақмола облыстық драма театры, Шығыс Қазақстан облыстық драма және оперетта театры, Жұмат Шанин атындағы Шымкент қалалық академиялық қазақ драма театры сахнаға шығады.

Фестивальдің басты мақсаты – театр ұжымдары арасындағы шығармашылық байланысты нығайту, жас актерлер мен режиссерлерді қолдау, халықаралық мәдени интеграцияға үлес қосу. Сонымен қатар, Бикен Ырымқызының есімін мәңгі есте қалдыру да осы шараның негізгі арқауы болмақ.

Қазылар алқасының құрамына Қазақстан мен шетелдің белгілі театртанушылары мен өнер қайраткерлері енді. Олардың қатарында Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сыйлығының екі мәрте иегері, режиссер Досхан Жолжақынов, өнертану докторы Бақыт Нұрпейіс, Татарстанның мәдениет қайраткері Нияз Игламов, грузин профессоры Гиорги Цкитишвили және өзбекстандық доцент Айбек Копадзе бар.

Ауқымды шара Жетісу облысы әкімдігінің қолдауымен, облыстық мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының ұйымдастыруымен өтеді. Барлық қойылымдарға кіру тегін.

Арай НҰР

Б.Римова атындағы
Талдықорған драма
театрының 50 жылдық
мерейтойына арналған
БАҒДАРЛАМАСЫ

12-қыркүйек

11:30 Б.Римова атындағы драма театрының 50 жылдық мерейтойына арналған кітаптың тұсау кесері

16:00 Б.Римова атындағы драма театрының 50 жылдық мерейтойына арналған салтанатты шара

18:00 50-ші маусымның ашылуына орай Ф.Мүсіреповтің «Қозы Көрпеш – Баян Сұлу» трагедиясының премьерасы.

**«BIKEN» III - Халықаралық театр фестивалінің
БАҒДАРЛАМАСЫ**

13-қыркүйек

11:00 Шахмет Құсайынов атындағы Ақмола облыстық драма театры - «Киотоға жол»

19:00 Бұхара мемлекеттік музыкалық драма театры - «Чор Дарвеш» (Өзбекстан)

14-қыркүйек

11:00 Токтоболот Абдумомунов атындағы Қырғыз ұлттық академиялық драма театры - «Әділеттік іздеген Рыцарь» (Қырғызстан)

19:00 Шығыс Қазақстан облыстық драма және оперетта театры - «Қар қызы»

15-қыркүйек

11:00 М театры - «Бейтаныс әйелдің хаты» (Әзірбайжан)

19:30 Ж.Шанин атындағы Шымкент қалалық академиялық драма театры - «Тастамашы ана»

16-қыркүйек

11:00 Георгий Ратиани атындағы Сухуми қаласының мемлекеттік кәсіби жас көрермен театры - «Ромео - Джульетта» (Грузия)

19:00 Абай облыстық драма театры - «Абай айтқан Еңлік-Кебек»

17-қыркүйек

12:00 Әзірбайжан Мәмбетов атындағы мемлекеттік драма және комедия театры - «Чарли Чаплин»

17:00 «BIKEN» III - Халықаралық театр фестивалінің жабылу салтанаты

ЖОЛДАУҒА-ҚОЛДАУ БІРЛЕСЕ ҮЛЕС ҚОСУ ҚАЖЕТ

Президенттің Жолдауы еліміздің алдағы дамуының негізгі бағытын айқындайтын, барша қазақстандықтарды жаңа белестерді бағындыруға жетелейтін және ортақ мақсатқа топтастыратын тарихи құжат деуге болады. Онда халықтың әл-ауқатын арттыруға, әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз етуге нақты қадамдар белгіленген. Әрбір бастама елдің тұрақты дамуына, қоғамның бірлігі мен жасампаздығына қызмет етеді. Сондықтан біз Жолдауда айтылған міндеттерді қолдай отырып, оны жүзеге асыруға барлығымыз бірлесіп үлес қосуымыз қажет. Мемлекет басшысы «Қоршаған ортаға жанашыр болу, оған үлкен жауапкершілікпен және шынайы қамқорлықпен қарау ұлттық идеологияның өзегі болуы керек деп бытырдан бері «Таза Қазақстан» жалпыұлттық жобасы жүзеге асырылып жатқандығын тілге тиек етті. Бұл бастаманың мақсаты – еліміздегі экологиялық жағдайды жақсарту ғана емес, сонымен қатар азаматтардың экологиялық жауапкершілікті ойлауын қалыптастыру, отансүйіштік, табиғатты аялау мәдениетін дамыту, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау мәселелеріне қоғамның қатысуын арттыру болып табылады. Экологиялық акция басталғаннан түрлі шараларға белсене қатысушылар қатары артқанын байқадық. Бүгінгі таңда «Таза Қазақстан» бастамасы жүйелі тәсіл, саяси ерік-жігер мен азаматтардың белсенді қатысуы нақты нәтиже бере алатынын көрсетті.

Темірболат АХАЖАН,
Талдықорған қалалық мәслихатының төрағасы

БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕГІ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Парламент палаталарының бірлескен отырысында Қазақстан халқына жыл сайынғы Жолдауын жариялады. Жұмысқа Сенат пен Мәжіліс депутаттары, орталық мемлекеттік органдар басшылары, Ұлттық құрылтай мүшелері, қоғам өкілдері мен еңбеккерлер қатысты. Еліміздің экономикалық және әлеуметтік саясатындағы маңызды мақсат-міндеттерді айқындады. Президент Қазақстан үш жылдың ішінде жаппай цифрлық ел болуы керектігін, жасанды интеллект технологиясын пайдаланудың маңызына тоқталды. Осы орайда Жасанды интеллект және цифрлық даму министрлігі құрылатынын мәлімдеді. Сонымен қатар, мектеп оқушыларына арналған жасанды интеллект негіздері туралы бағдарлама және оқу материалдары әзірленіп, қашықтан оқыту тәсілі және жасанды интеллект технологиясы негізінде «Qazaq Digital Mektebi» атты шағын жинақты мектеп үлгісі жасалатыны белгілі болды. Жолдаудағы әр бағыт мемлекетіміздің басты стратегиясына қадам басуға мүмкіндік туғызады. Алдымызға қойылған аталмыш міндеттерді жүзеге асыру барысында әрбір қазақстандықтың ынтымағы мен бірлігі жарасым, қол жеткізер табыстарымыз мол болсын.

Шынар ШАРИПБАЕВА,
Талдықорған қалалық білім бөлімінің басшысы

БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІК АРТАДЫ

«Барлық реформаны салмақты көзқараспен мұқият, жан-жақты ойластырып, сапалы түрде жүзеге асыруымыз керек». Бұл туралы Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына Жолдауында айтты. Жалпы барлығы да халықтың әл-ауқатын және еліміздің әлеуетін арттыру үшін жасылып жатқандығы мәлім. Соның бірі - ауыл шаруашылығын жаңа деңгейге көтеру жайлы бастамасы. Ауыл шаруашылығын дамыту – ел экономикасының тұрақты өсуінің, азық-түлік қауіпсіздігінің және ауыл халқының әлеуметтік жағдайын жақсартудың негізгі тетігі. Бұл сала ауылдағы еңбек өнімділігін арттыруға, заманауи технологияларды енгізуге, су және жер ресурстарын тиімді пайдалануға, сондай-ақ экологиялық таза өнім өндіруге бағытталуы тиіс. Шаруаларды қолдау, инфрақұрылымды жетілдіру, аграрлық ғылым мен инновацияны дамыту ауыл шаруашылығының бәсекеге қабілеттілігін арттырып, елдің жалпы өркендеуіне серпін береді.

Еркінбек СЛЯМОВ,
«Самай» шаруа қожалығының басшысы

ЖАҢА МАҚСАТ-МІНДЕТТЕР НАҚТЫЛАНДЫ

Президент Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев Қазақстан халқына кезекті Жолдауын жариялады. «Жасанды интеллект дәуіріндегі Қазақстан: өзекті мәселелер және оны түбегейлі цифрлық өзгерістер арқылы шешу» атты маңызды құжатта осыған дейін жүзеге асырылған жұмыстар қорытындыланып, алдағы жаңа мақсат-міндеттер нақтыланды. Сарапшылардың пікірінше, аталмыш Жолдау стратегиялық маңызы бар бағыттарға арналды. Оның ішінде мемлекеттік басқару мен экономикада тиімділігін дәлелдеген цифрландыру мен жасанды интеллектті енгізу мәселелері, ішкі нарықты дамыту, жоғары қосылған құны бар өнім өндіруді ынталандыру, азық-түлік, энергетикалық және көлік қауіпсіздігін нығайту мәселелеріне басымдық берілді. Денсаулық сақтау, білім беру және экология саласындағы әлеуметтік реформаларға да ерекше назар аударылды. Жаңа саяси, парламенттік реформа туралы ойын ортаға салды. Елімізде көп ұзамай бір палаталы Парламент құру туралы бастама көтерісі келетінін атап өтті. «Түптеп келгенде, саяси реформалардың бәрі еліміздің біртұтас институционалды жүйесінің ажырамас бөлігіне айналады».

Әділет РЫМТАЕВ,
Талдықорған қалалық аумақтық сайлау комиссиясының төрағасы

ТЫҢ СЕРПІН БЕРЕДІ

Президентіміз Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың 8 қыркүйектегі Қазақстан халқына кезекті Жолдауы - еліміздің даму бағытын айқындап берді. Республика жұртшылығымен бірге ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаментінің жеке құрамы да Президентіміз тікелей эфирден берген жоспарлы Жолдауын ұйып тыңдады.

Жолдауда еліміздің әлеуметтік-экономикалық өркендеуі, саяси жүйенің жаңғыруы, ұлттық қауіпсіздік пен халықтың әл-ауқатын арттыруға бағытталған ауқымды міндеттер қойылды. Бұл – болашақтың берік тірегіне айналатын өскелең ұрпақты патриотизмдік рухқа тәрбиелеуде таптырмайтын күш. Себебі, шекарашылар сапына алынып, Отан алдындағы борышын ел шебінде атқарып жүрген жас сарбаздарды елжандылық рухқа тәрбиелеуде қажетті құрал.

Мемлекет басшысы ең алдымен цифрландыруға, жасанды интеллектті енгізуге ерекше назар аударды. Бұл – Қазақстанды алдағы үш жыл ішінде толыққанды цифрлық мемлекетке айналдыруға жасалған маңызды қадам. Сонымен бірге өнеркәсіптік-инновациялық даму, өңдеу саласын ілгерілету үшін жаңа жоғары технологиялық кәсіпорындар ашу міндеті қойылды.

Қазіргі таңда Шекара қызметі барлық жағынан толайым жанарған. Техника, соңғы үлгідегі құрал-жабдықтар, заманауи кешендер. Жас патриоттарымыздың болашақта әскери мамандықты таңдауына осының өзі-ақ жеткілікті.

Қорыта айтқанда, Президентіміз - Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Жоғарғы Бас Қолбасшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың кезекті Жолдауы еліміздің уақыт талабына сай дамуына жол ашып қана қоймай, әрбір қазақстандықтың болашағына деген сеніміне тың серпін береді.

Р. СЕТВАЛДИЕВ,
ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаменті бастығының орынбасары полковник

ПРЕЗИДЕНТ ЖОЛДАУЫН ТЫҢДАДЫ

ҚР ҰҚК Шекара қызметі Жетісу облысы бойынша департаменті Панфилов ауданы бойынша шекара басқармасы мен оған қарасты шекара бөлімдері мен бөлімшелерінде Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың Қазақстан халқына арнаған кезекті Жолдауын қарау ұйымдастырылды.

Әскерилер Жолдауда айтылған негізгі бастамаларға назар аударып, олардың ел дамуы мен ұлттық қауіпсіздікті нығайтудағы

ҚР ҰҚК Шекара қызметі
Жетісу облысы бойынша
департаменті

ЗАҢ МЕН ТӘРТІП
Қайыңсіз Қазақстан үшін!

АДАМИ КАПИТАЛ – ЕЛ ДАМУЫНЫҢ НЕГІЗІ

Президенттің «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» атты Қазақстан халқына Жолдауында берілген тапсырмаларды жүзеге асырудың Жалпыұлттық іс-шаралар жоспары бекітілген болатын. Осы ретте адами капиталды дамыту бойынша Жетісу облысында атқарылған шаралар жөнінде облыс әкімінің орынбасары Диас Есғәулетов баспасөз мәслихатында мәлімдеді.

Президент биылғы жылды Жұмысшы мамандықтар жылы деп жариялады. Бұл бағытта Жетісу облысында арнайы жоспар қабылданып, 6 бағыт бойынша бірқатар шара белгіленді. Нәтижесінде заман талабына бейім, еңбек нарығында тапшы мамандықтар тізбесі анықталып, 11 колледжде 14 жаңа мамандық ашылды. Бұл еңбек нарығындағы кадр тапшылығын азайтуға ықпал етеді. Облыстың ауқымы үлкен жобасының бірі – Талдықорғанда халықаралық стандарттарға негізделген «Zhetyu Skills» орталығы салынады. Мұнда облыс деңгейінде әртүрлі құзыреттер бойынша мамандар даярланады, студенттер заманауи құрал-жабдықтарды пайдалана отырып, кәсіби дағдыларын шыңдайды. Президент өз Жолдауында еліміздің кадрлық әлеуетін арттыру ісінде орта білім беру жүйесі маңызды рөл атқаратынын атап өткен болатын. Мемлекет басшысының тапсырмасымен «Келешек мектептері» ұлттық бағдарламасы бойынша өңірде 2 мектеп салынды. Сонымен қатар, облыс мектептерінде пәндік кабинеттер, спорт залдары мен кітапханалар жаңартылып, қауіпсіздік жүйелері күшейтілуде. Бұқаралық спортты дамыту барысында бірқатар заңнамалық өзгерістер енгізіліп, спорт мектептерін дамытуға және ауылдық жерлерде жаңа нысандар салуға қаржы бағытталды. Соңғы үш жылда облыста 32 жаңа спорт кешені ашылды. Бүгінде Жетісу тұрғындарының 42 пайызы тұрақты түрде спортпен шұғылданады. Сондай-ақ ұлттық құрама сапындағы жетісулық 200-ге жуық спортшы ай сайын 70 мыңнан 500 мың теңгеге дейінгі стипендия алады. Адами капиталды дамыту – экономикалық өсімнің, әлеуметтік тұрақтылықтың және инновациялық жетістіктердің кепілі. Ал оның сапасын арттыру ең алдымен сапалы білім беру, қолжетімді денсаулық сақтау, кәсіби дағдыларды жетілдіру және еңбек нарығының талаптарына бейімделумен өлшенеді. Бұл ретте жас ұрпақты тәрбиелеу мен оқытуға, жастардың бастамаларын қолдауға және ғылым-білімді ілгерілетуге баса мән беру – ел болашағына жасалған ең маңызды инвестиция. Диас Рахметұлы «Президентіміз атап өткендей, әр адамға және баршаға бірдей мүмкіндік беретін мемлекетті, яғни Әділетті Қазақстанды болашақ ұрпаққа аманат ету – баршамызға ортақ міндет. Заң мен тәртіп үстемдік ететін, еңбекқорлық, кәсібилік пен жауапкершілік қасиеттері бағаланатын қоғамда Әділетті, Таза және Қауіпсіз Қазақстан құра алатынымыз сөзсіз. Облысымызда атқарылып жатқан шаруалар осыны мақсат тұтады»-деді.

Назерке ӘБІЛҒАЛИҚЫЗЫ

ӘЛЕУМЕТТІК САЛАДАҒЫ ҮЗДІКТЕР АНЫҚТАЛАДЫ

Елімізде биыл алғаш рет «Әлеуметтік қорғау жүйесінің үздік жұмыскері және үздік әлеуметтік жоба» республикалық конкурсы өтеді. Бұл бастама ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің 2025 жылғы 19 тамыздағы №252 бұйрығына сәйкес қолға алынды. Бұл туралы Жетісу облысының жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасы басшысының орынбасары Саня Наурызбаева БАҚ өкілдерімен өткен баспасөз мәслихатында мәлімдеді.

Конкурстың негізгі мақсаты – әлеуметтік сала мамандарының еңбегін кеңінен танытып, олардың қоғамдағы мәртебесін арттыру, үздік тәжірибелерді анықтап, оларды тарату. Сонымен қатар, азаматтардың осал топтарын қолдауға бағытталған әлеуметтік жобаларды іріктеп, жаңа әдістер мен тәсілдерді енгізуге ынталандыру да көзделіп отыр.

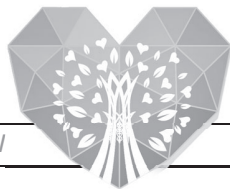
Байқауға әлеуметтік қызмет көрсететін орталықтардың мамандары, үйде қызмет көрсету ұйымдарының әлеуметтік жұмыскерлері, әлеуметтік инспекторлар, медициналық-әлеуметтік сараптама бөлімдерінің қызметкерлері, педагогтар, еңбек мобилділігі орталықтарының өкілдері және қоғамдық бірлестіктер қатыса алады. Жарыс жеті номинация бойынша ұйымдастырылады.

Конкурс екі деңгейде – облыстық және республикалық деңгейде өтпек. Өңірлік кезеңді облыстық жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармалары жүргізсе, республикалық кезеңді министрлік ұйымдастырады. Өтінімдер 30 қыркүйекке дейін қабылданады. Құжаттарды қағаз түрінде облыстық басқармаларға тапсыруға немесе qatqor.enbek.kz порталы арқылы электронды форматта жіберуге болады.

Қазан айының алғашқы күндері бірыңғай платформада онлайн дауыс беру ұйымдастырылып, өңірлік жеңімпаздар облыстық комиссия шешімімен анықталады. Ал үздік шыққан жұмыстар 13-22 қазан аралығында республикалық деңгейде қаралып, 23 қазанда қорытындысы жарияланады. Жеңімпаздарды марапаттау рәсімі 24 қазанда Астана қаласында өтеді.

Ұйымдастырушылардың айтуынша, бұл конкурс әлеуметтік сала мамандарының беделін арттырып қана қоймай, олардың еңбегін қоғамға кеңінен танытуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, әлеуметтік қызмет көрсету жүйесін дамытуға бағытталған жобаларға жаңа серпін беріп, саладағы оң тәжірибелерді кеңінен насихаттау көзделуде.

Арай НҰР

ПРЕЗИДЕНТ ТАПСЫРМАСЫ ЖОЛДАУДЫ ТАЛҚЫЛАУ ЖӨНІНДЕГІ ЖИЫН

Қала әкімі Ернат Бәзілдің төрағалығымен Мемлекет басшысының «Жасанды интеллект дәуіріндегі Қазақстан: өзекті мәселелер және оны түбегейлі цифрлық өзгерістер арқылы шешу» атты Жолдау-ын талқылау жөнінде жиын өтті. Жиынға қала әкімдігіне қарасты бөлімнің басшылары мен қызметкерлері, қоғамдық ұйымдар мен БАҚ өкілдері қатысты.

Ернат Дүйсенбекұлы Президент жүктеген жеті нақты міндетке жеке тоқталып өтті. Атап айтқанда, инвестиция тарту, өңдеу өнеркәсібінің дамуына жаңа серпін беру, көлік-логистика саласын дамыту, ауыл шаруашылығын жаңа деңгейге көтеру, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы мен су инфрақұрылымын жаңғырту, кәсіпкерлікті қолдап, оны цифрлық дамудың қозғаушы күшіне айналдыру, адам капиталын дамыту арқылы экономиканы жан-жақты жаңғырту мәселелеріне кеңінен назар аударды. Қаладағы инвестициялық ахуалды жақсарту бағытында жүйелі шаралар жүзеге асуда. Бұл жаңа өндірістердің ашылуына, жұмыс орындарының көбеюіне жол ашуда. Мәселен, өткен жылы 5 жаңа өндіріс іске қосылып, бір жұмыс істеп тұрған өндіріс кеңейтілді. Талдықорған индустриялық аймағында тоқтап тұрған екі кәсіпорын жұмысын қайта жандандырды. Сондай-ақ, стационарлық аккумуляторлық батареялар шығаратын ASMA Industrial зауыты ашылды. Ал, биылғы жылы қаламызда 2 жаңа өндіріс іске қосылды, нәтижесінде 83 жаңа жұмыс орны құрылды. Қыркүйек айында «Қайнар-АКБ» аккумулятор өндіру зауытын кеңейту жұмыстары аяқталып, іске қосылмақ. Осы орайда қала басшысы жауапты тұлғаларға инвестиция тарту жұмыстарын күшейтуді, жоспарланған инвестициялық жобалардың белгіленген мерзімде іске асырылуын қатаң бақылауға алуды тапсырды. Жалпы қала экономикасы ағымдағы жылдың 7 айының қорытындысы бойынша тұрақты оң динамиканы көрсетіп отыр. Бұл көрсеткішке ірі инвестициялық жобаларды іске асыру, жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарды жаңғырту және бизнеске қолайлы жағдай жасау нәтижесінде қол жеткізілді.

Мемлекет басшысы ауыл шаруашылығын жаңа деңгейге көтеру қажет екенін атап өткен болатын. Жыл сайын қалада агроөнеркәсіп кешенін қолдауға қомақты қаражат бөлінуде. «Қала шаруаларына қолдау көрсету мақсатында ағымдағы жылы Кредиттік Кооперациясы арқылы «Кең дала», «Агробизнес», «Іскер» мемлекеттік бағдарламалары аясында 49 шаруа қожалығына 1,5 млрд. теңге көлемінде арзандатылған несие берілді. Ендігі кезекте агроөнеркәсіп кешеніне бөлінген қаражатты тиімді пайдалану, мал шаруашылығы саласын қолдау, ішкі нарықты ауыл шаруашылығы өнімдерімен толық қамтамасыз етуді тапсырамын»-деді қала әкімі. Сондай-ақ, қала басшысы кәсіпкерлік саласы экономикалық өсудің негізгі драйвері, жұмыс орындарын ашудың және халықтың өмір сүру деңгейін арттырудың маңызды факторы болып табылатындығын баса айтты. Бұл бағытта биылғы жылы шағын және орта бизнесті мемлекеттік қолдау аясында 20 жоба субсидияланды, 22 жобаға кепілдік берілді және 3 жобаға грант бөлінді. Жаңа бизнес бастамаларды жүзеге асыруға арналған 15 грант берілді. Бұдан бөлек тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы мен су инфрақұрылымын жаңғырту, адам капиталын дамытуға қатысты жаңа міндеттер, көлік-логистика секторын және туризмді дамыту мәселесі жөнінде де атап өтті. Сөз соңында «Алдымызда жұмысты одан әрі жалғастырып, Мемлекет басшысының тапсырмаларын нәтижелі жүзеге асыру міндеті тұр. Ол үшін біздің қаламызда барлық мүмкіндіктер бар. Сондықтан осы айтылған мақсат-міндеттерді өздеріңізбен бірлесіп сапалы атқарамыз деп сенемін»-деді.

АПАТТЫ ҮЙ ТҰРҒЫНДАРЫНА ЖАҢА ПӘТЕР БЕРІЛДІ

Талдықорғандағы апатты жағдайдағы үйлердің бірқатар тұрғын баспанаға ие болды. «Құлагер» шағын ауданындағы 2 бөлмелі жаңа пәтер кілттерін қоныс иелеріне қала әкімі Ернат Бәзіл тапсырды.

Ернат Дүйсенбекұлы тұрғын үймен қамтамасыз ету халықтың өмір сүру сапасын арттыруға бағытталған игілікті іс екенін, бұл Президенттің қойып отырған басты талаптарының бірі екенін атап өтті: «Биылғы жылы жайсыз баспанада тұрып келген 20 отбасыға жаңа пәтер беріледі. Олардың бесеуі бүгін, яғни,

Қала күні қарсаңында қоныс тойын тойлап жатса, қалған 15 отбасы жыл соңына дейін жаңа баспанамен қамтамасыз етіледі. Бұған дейін апатты деп танылған баспаналарда тұратын тұрғындарға тек екінші нарықтағы тұрғын үйлер ғана беріліп келген болатын. Енді облыс әкімі Бейбіт Исабаевтың тапсырмасына сәйкес, апатты баспанада тұратын азаматтарға тек жаңа пәтерлер берілетін болады», - деді қала әкімі. 1-ші бөлімше тұрғыны Меруерт Абылқасымова «Біздің үйіміздің жағдайы соңғы жылдары нашарлап, шамамызға қарай жөндеу жұмыстарын жасап отырдық. Қабырғаларда жарықтар пайда болып, төбеден су ағатын. Қауіпсіздігімізге алаңдап жүретінбіз. Облыс пен қала әкімдігі мәселені назарға алып, бізге жаңа пәтер берді. Отбасымызбен жаңа әрі жайлы үйде тұратындығымызға қуаныштымыз»-деп алғысын білдірді. Айта кетейік, ҚР «Тұрғын үй қатынастары туралы» Заңына сәйкес, жергілікті атқарушы орган көппәтерлі тұрғын үйлерге мемлекеттік техникалық зерттеп-қарау жүргізуді қамтамасыз етеді. Аталмыш зерттеу жұмысы тұрғын үйлердің күрделі жөндеуді талап ететінін немесе апаттық жағдайда екендігін анықтайды. Осы орайда қазіргі уақытта Талдықорған қаласының тұрғын үй инспекциясы бөлімі апатты деп танылған үйлерде тұратын азаматтардың өтінімдерін қабылдауды бастады.

Назерке ӘДІЛБЕКОВА

КӨГІЛДІР ОТЫНМЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ЖАЛҒАСУДА

Талдықорған қаласында көгілдір отынмен қамтамасыз ету жұмыстары жалғасуда. Қала әкімінің тапсырмасына сәйкес, 2025 жылға дейін облыс орталығын толық газдандыру жоспары жүйелі түрде жүзеге асырылуда.

Қазіргі таңда қала аумағында 853 көпқабатты тұрғын үй бар. Оның ішінде:
- 359 үй (17 667 пәтер) – табиғи газға қосылған;
- 153 үй (5 812 пәтер) – сұйытылған газ пайда-

ланады;

- 14 үй – ішінара газбен қамтылған.

Бүгінде жаңадан бой көтерген «Бірлік» шағын ауданындағы 22 көпқабатты тұрғын үйге газ тарту жұмыстары басталды. Қала бойынша алғашқы болып №26 үй көгілдір отынға қосылса, ал енді аталмыш шағын аудандағы №7 үй газбен қамтамасыз етілді. Бұл жұмысты «QazaqGas Аймақ» АҚ Жетісу өндірістік филиалы жүзеге асыруда.

Айта кетейік, бүгінде Талдықорғанда 20 мыңнан аса жеке тұрғын үй көгілдір отынға қосылған.

ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУ КӨРСЕТКЕН КӘСІПКЕРЛЕР МАРАПАТТАЛДЫ

Қала күні қарсаңында Талдықорған қаласының әкімі Ернат Бәзіл жеке меншік нысандарға мүгедектігі бар адамдарға қолжетімділікті толық орнатқан және «Мектепке жол» республикалық қайырымдылық акциясы аясында қолдау тапты, демеушілік көрсеткен кәсіпкерлерді салтанатты түрде марапаттады.

Мектепке жол жаңа оқу жылына дайындық кезінде әлеуметтік жағынан аз қамтылған отбасылардың балаларына демеушілік көмек көрсетуге бағытталған. Акция аясында жәрмеңке ұйымдастырылып, мектеп формасы және мектепке қажетті кеңсе тауарлары қолжетімді бағада сатылымға шығарылды. Айта кетейік, қайырымдылық акциясы аясында Талдықорған қаласында 7 мыңнан астам балаға көмек көрсетілді. Оның ішінде 5 647 оқушыға «Жалпыға бірдей білім беру қорынан» 46 228 теңге көлемінде қаржылай, сонымен қатар, қосымша көмекке мұқтаж 2 мыңнан астам бала мектеп формасымен және оқу құралдарымен қамтамасыз етілді. Ернат Дүйсенбекұлы «Бүгінгі марапат сіздердің жасаған қайырымдылық істеріңізге деген қоғамның, қала тұрғындарының алғысы. Әр баланың қуанышы мен үміті сіздердің қамқорлықтарыңыздың жемісі. Бұл бастама бір күндік емес, болашаққа бағытталған үлкен жұмыс. Осындай жауапкершілікті сезіне отырып, қамқорлық танытқан әрбір жанға алғысымыз шексіз. Алдағы уақытта да осындай ізгі істеріміз бірлесе жалғасын табады деп сенемін», - деді.

Назерке ӘБІЛҒАЛИҚЫЗЫ

«ЖАСТАР-3» ТҰРҒЫН ҮЙ АЛАБЫ ТАБИҒИ ГАЗҒА ҚОСЫЛДЫ

Талдықорғанда Қала күні мерекесі қарсаңында «Жастар-3» тұрғын үй алабына табиғи газ берілді.

Жоба аясында жалпы ұзындығы 25 шақырым газ құбыры тартылып, 7 газ реттегіш пункт орнатылған. Жоспарға сәйкес 789 үйге газ құбырын қосуға дайындық жүргізілген болса, соның ішінде күні кеше 56 баспана газға қосылды. Жыл соңына дейін бұл көрсеткішті 200 абонентке жеткізу жоспарлануда.

Осы қуанышты күні қала әкімі Ернат Бәзіл тұрғындарды арнайы құттықтап, жиналған жұртшылыққа жаңадан бой көтеріп келе жатқан тұрғын үй алабында әлі де жүзеге асырылатын жобалар қолға алынатындығын жеткізді.

— Қала күні қарсаңында қала көлемінде 30-дан аса іс-шара өткізу жоспарлануда. Шара аясында тек мәдени іс-шаралар ғана емес, бірнеше нысанды халық игілігіне бермекпіз. Бүгін, міне «Жастар-3» тұрғын үй ала-

бына көгілдір отын берілуде. Осылайша аталмыш алаптағы өзекті мәселелерді біртіндеп оңтайлы шешепкіз. Бұдан бөлек, жыл соңына дейін бірнеше шағын ауданды толықтай көгілдір отынмен қамтамасыз етуді жоспарлап отырмыз. Бұл жұмыстар жақсы қарқынмен жалғасуда. Айта кетсем, бүгінде облыс орталығын газбен қамту деңгейі 90,3%-дан асып отыр, - деді қала әкімі Ернат Бәзіл.

Еске салсақ, 2024 жылдан бастап «Жастар-3» тұрғын үй алабында біртөкті, жайлы баспаналар салу жұмыстары басталған болатын. 2024 жылы бұл аумақтан 56 баспана тұрғын үй кезегінде тұрған азаматтарға берілсе, ал биыл жыл соңына дейін тағы 200 отбасы қоныс тойын тойламақ. Бұдан бөлек, алдағы уақытта бұл аумақта заман талабына сай сквер мен балалар ойын алаңы да бой көтермек.

Айта кетейік, қазіргі таңда «Жастар-3» тұрғын үй алабында ауыз су, көріз жүйесі мен түнгі жарықтандыру толық жүргізілген. Сондай-ақ жол сапасын жақсарту мақсатында аталмыш аумақтың 3,5 шақырымына қатты жабынды асфальт төсеу жұмыстары тамыз айында басталып, жыл соңына дейін аяқталмақ. Ал 2026 жылы жалпы 8,5 км көшеге асфальт жабындысы төселеді.

Талдықорған қаласы әкімінің баспасөз қызметі

ПРЯМАЯ РЕЧЬ НОВЫЙ ГОРОД – НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ

«Нашим новым центром деловой активности и инноваций призван стать город Алатау. Для реализации этого общенационального по своей сути проекта выделена территория, завершена первичная планировка, подключены ключевые инфраструктурные сети...», - отметил Касым-Жомарт Токаев в ежегодном Послании народу Казахстана на совместном

заседании Палат Парламента, где также присутствовали руководители центральных госорганов, члены Национального курултая, представители общественности и трудовых коллективов.

С большим интересом ознакомилась с речью Президента РК, внимательно изучив основные тезисы. Глава государства дал оценку нынешней ситуации и четко обозначил позиции, по которым будет в дальнейшем развиваться наша страна. Порадовало то, что большое внимание уделено строительству и развитию нового населенного пункта на карте суверенного Казахстана – городу будущего, городу высококвалифицированных специалистов в области искусственного интеллекта, современному научному центру – городу Алатау в Алматинской области, призванному стать центром деловой активности и инноваций. По сути, это – будущий инвестиционный хаб с широким выходом на рынки Китая, Евразийского экономического союза и всей Европы.

С развитием города Алатау как центра развития искусственного интеллекта откроются новые широкие возможности для прорыва казахстанской экономики. А это значит, что откроются новые предприятия, появятся новые рабочие места, улучшатся условия для работы. Соответственно, вырастут доходы населения и покупательская способность, а, значит, вырастет уровень жизни казахстанцев.

Не удивлюсь, что через определенное время воспитанники нашего «Дома ребенка», получив достойное образование, начнут вносить свой вклад в процветание страны, развивая и благоустривая новый город. Уверена, мы все будем гордиться нашими, пока еще совсем юными, гражданами суверенного процветающего Казахстана!

Гулжан СУЛЕЙМЕНОВА,
старший воспитатель КГУ «Областной специализированный дом ребенка» ГУ «Управление здравоохранения области Жетісу»

МОДЕРНИЗАЦИЯ ПРАВОВОЙ БАЗЫ В ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВЕ

Я работаю в сфере малого и среднего бизнеса, поэтому было интересно узнать, какие новые шаги будут предприняты именно в этой сфере. Не секрет, что законодательные акты не всегда направлены на поддержку предпринимательства, а иногда и противоречат друг другу. Поэтому слова Президента о том, что в целях оживления предпринимательской инициативы

следует модернизировать правовую базу, оказались очень кстати. Поэтому, надеюсь, что его поручение о проведении глубокой ревизии законодательства будет исполнено тщательно и в короткие сроки.

Конечно, сейчас объекты МСБ государственными органами проверяются в плановом порядке, то есть по графику, за исключением поступивших от потребителей жалоб. Тем не менее, есть случаи, как правильно указал Президент, когда вместо предупреждения сразу вменяется административное взыскание, то есть штраф. Поэтому верится, что внедренный Реестр обязательных требований станет защитой бизнеса от избыточных проверок. И в целом, поддержка предпринимателей, которых около половины населения страны, станет более конкретной и действенной.

Бекзат ЛЕБЕКОВ,
житель г. Талдыкоргана, предприниматель

АВТОМОБИЛЬНЫЕ ДОРОГИ АСИ РАБОТАЮТ В ШТАТНОМ РЕЖИМЕ

На днях представители средств массовой информации посетили две автоматизированные станции измерения, установленные на трассе Алматы – Усть-Каменогорск: возле бывшего поста дорожной полиции при въезде в село Еркин и въездной арки в город Талдыкорган. Целью было узнать, работают ли должным образом данные АСИ.

Сопровождающий инженер-архитектор службы развития интеллектуальной транспортной системы филиала «Дирекция платных автомобильных дорог» АО «НК КазАвтоЖол» (г. Астана) Бағытжан Төлеген пояснил, что основное назначение автоматизированных станций измерения – это контроль за соблюдением перевозчиками допустимых габаритных и весовых параметров автотранспортных средств, установленных на территории

страны, а также обеспечение сохранности автомобильных дорог и снижение их преждевременного износа.

– В настоящее время в области Жетісу на дорогах республиканского значения установлены 6 АСИ: три на трассе Алматы – Хоргос, два на трассе Алматы – Усть-Каменогорск и одна на трассе Сарыозек – Коктал. Все станции, кроме последней, работают в установленном режиме, - отметил специалист из Астаны. – АСИ устанавливаются

на наиболее загруженных участках автомобильных дорог республиканского значения. Кроме того, такие посты размещаются и на дорогах местного значения, за которые отвечают местные исполнительные органы.

По словам Бағытжана Төлегена, в текущем году «КазАвтоЖол» планирует установить 28 автоматизированных станций измерения, из них: 13 – в рамках реконструкции автомобильных дорог, 13 – при проведении среднего ремонта и 2 – в ходе капитального ремонта.

В целом, до конца 2026 года в плане установить по всей республике 220 АСИ, из которых 126 – на республиканских трассах.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА «КРОШКА ОБЖОРКА»: ВКУС, ЗАБОТА И КАЧЕСТВО

Александра Аргынбаева – жительница Талдыкоргана, казахская келинка и многодетная мама: у нее четверо детей - старшей дочери 16 лет, сыновьям 11, 9 и 5 лет.

До занятия своим делом Александра 11 лет прослужила в Вооруженных силах Республики Казахстан, из них 9 лет – в ВДВ. Что примечательно, она стала первой женщиной в/ч 18404, которая совершила прыжок с боевым парашютом. Это был важный этап в ее жизни, но после декретного отпуска она вдруг поняла, что возвращаться в армию ей больше не хочется.

– Когда родился третий ребенок, у нашей семьи появились финансовые трудности. Я хотела помочь супругу и решила найти дело, которое можно совмещать с заботой о малыше. Так впервые начала готовить полуфабрикаты на заказ: пельмени, манты, котлеты. Моими первыми клиентами были родственники и друзья, но очень быстро благодаря «сарафанному» радио обо мне узнали и другие, - рассказывает наша героиня. – Со временем стали спрашивать: пеку ли я самсу, пироги? Я не умела, но научилась и даже очень хорошо. Так постепенно мой прайс расширился: появились закуски, салаты, выпечка. Стала помогать многим заказчицам – полностью накрывать стол к приходу гостей.

В 2023 году молодая женщина узнала о проекте «Одно село – один продукт» и решила участвовать. Представила свои авторские заправки для салатов, вошла в финал и побывала

на выставке в Астане. Как она признается, для нее это были большой опыт и признание. Более того, ее продукция была представлена Президенту страны.

– Я всегда хотела отличаться от других и создавать то, чего нет на рынке. Поэтому в 2024 году я уже представила приправы и фруктово-ягодные чаи, а в текущем году – безглютеновую продукцию: полуфабрикаты и выпечку. Так появился мой бренд «Обжорка – авторская кухня», который включает разные направления: выпечку, закуски, приправы, полуфабрикаты. А еще создала от-

дельную линейку для детей «Крошка Обжорка». Это безглютеновые продукты и замороженные полуфабрикаты, которые я готовлю из натурального сырья. Я мама и хорошо знаю, насколько важно правильное питание для ребенка. Еду, которую я предлагаю клиентам, едят и мои дети. Кроме того, все мои начинания и идеи всегда поддерживает мой супруг, - подчеркивает Александра.

Свои продукты питания она готовит в мини-помещении при доме, где есть необходимые холодильники, морозильные камеры и духовки. В прошлом году через Карьерный центр города Талдыкорган Александра, как многодетная мама, выиграла государственного безвозмездного гранта в размере 400 МРП, который предоставляется в рамках Национального проекта по развитию предпринимательства. На полученные средства приобрела мойку и столы из нержавеющей стали для поддержания санитарных норм и обеспечения удобства на кухне.

– Я настолько люблю свое дело, что клиентам всегда готовлю все свежее и с любовью. Для меня очень важны качество и репутация. Сегодня я мечтаю о просторном цехе, где смогу воплощать свои идеи и радовать потребителей еще больше. Ведь кулинария для меня – это не просто работа, это мой путь и мое вдохновение, - добавила Александра.

А мы от себя добавим, что Александра Аргынбаева входит в состав Ассоциации деловых женщин области Жетісу и активно участвует во всех общественных и благотворительных мероприятиях города и региона.

ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО «FRESHSU» - ВОДА, ОБОГАЩЕННАЯ ОЗОНОМ

Рынок питьевой воды сегодня является одним из самых быстрорастущих потребительских рынков в Казахстане. Эксперты констатируют, что снижение качества воды является одним из основных факторов роста потребления бутилированной питьевой воды.

ИП «Sauda-LUX» под руководством Алмаса Демесинова занимается производством, доставкой и реализацией бутилированной питьевой воды «Freshsu» в городе Талдыкорган.

Основная продукция – питьевая вода, разлитая в поликарбонатные бутылки емкостью 18,9 литров. Питьевая вода имеет уровень минерализации 100-500 мг/л и рекомендована как для питья,

так и приготовления пищи и напитков.

Вода «Freshsu» подвергается комплексной пятиступенчатой обработке, которая включает механическую очистку, умягчение, фильтрацию, молекулярную очистку и обеззараживание ультрафиолетом. Свой необычайный свежий вкус вода «Freshsu» приобретает после обогащения озоном.

Цех по розливу оснащен автоматизированной линией, производительностью более 500 бутылей в день. Все операции по мойке бутылей и розливу воды осуществляются без контакта с руками человека.

Питьевая вода поставляется в офисы, бизнес-центры, торговые центры, школы, детские сады, спортивные организации, рестораны, банки, а также частные дома областного центра.

Обратившись в АО «Fortebank», компания получила кредит на инвестиции. В рамках «Единой комплексной программы» ей снижена процентная ставка по кредиту до 8% годовых по инструменту субсидирование, получена гарантия Фонда «Даму» в части недостающего залогового обеспечения.

Подготовила Алма УРАЗАЕВА

№8 орта мектептің мәжіліс залында Талдықорған қалалық аумақтық сайлау комиссиясының ұйымдастыруымен ҚР Конституциясының 30 жылдығы аясында «Ата Заң – елдігіміздің белгісі» тақырыбында зияткерлік ойыны өткізілді.

Аталған шараға Жетісу облыстық аумақтық сайлау комиссиясының мүшесі Мадина Албанбекова, Талдықорған қалалық аумақтық сайлау комиссиясының төрағасы Әділет Рымтаев, Талдықорған қалалық аумақтық сайлау комиссиясы төрағасының орынбасары Маржан Меліс, комиссия хатшысы Расул Кузубаев, №8 орта мектептің директоры, №386 сайлау учаскесінің төрағасы Самғат Долаев қатысып,

Өз тілшіміз

СУ ҚОЙМАСЫН САЛУ ЖОСПАРЛАНУДА

Балықты өзенінің бойына көлемі 5,0 млн м³ болатын

су қоймасын салу жоспарлануда. Қала әкімдігіндегі мәжіліс залында қала әкімінің орынбасары Қуаныш Сейітмбетовтің төрағалығымен ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерін суармалы сумен қамтамасыз етуге арналған жиын өтті.

Жиында Жетісу облысының ауыл шаруашылығы басқармасының, «Қазсуар» Ескелді филиалының, қалалық төтенше жағдайлар бөлімінің, Балқаш-Алакөл бассейндік инспекциясының өкілдері мен қала әкімдігінің жауапты қызметкерлері қатысты.

Кеңес барысында 2025 жылғы вегетациялық кезеңнің қорытындылары шығарылып, алдағы жылдарға арналған жоспарлар талқыланды.

Қала әкімінің орынбасары Балықты өзеніндегі жағдайға тоқталып, бірқатар нақты тапсырма-

лар жүктеді. Атап айтқанда, Еркін ауылдық округі әкімдігі мен Балқаш-Алакөл бассейндік инспекциясына Балықты өзенінен су алып отырған шаруа қожалықтарына тұрақты бақылау жүргізу және заңсыз су пайдаланып отырған қожалықтарға қолданыстағы заңнамаға сәйкес шара қолдану керектігін айтты.

Сонымен қатар, Жетісу облысы ауыл шаруашылығы басқармасының ақпаратынша, алдағы уақытта Талдықорған қаласының суармалы жерлерін ұлғайту мақсатында Ескелді ауданы аумағындағы Балықты өзеніне көлемі 5,0 млн м³ болатын су қоймасын салу жоспарланып жатқандығын мәлімдеді.

Айта кету керек, егер бұл жоба сәтті жүзеге асырылса, Балықты өзені бойындағы шаруа қожалықтары мен Көктал шағын ауданының тұрғындары үшін суармалы су мәселесі оңтайлы шешімін табады деп күтілуде.

Талдықорған қаласы әкімінің баспасөз қызметі

ЗАҢ МЕН ТӘРТІП
Қауіпсіз Қазақстан үшін!

Талдықорған қалалық мәслихаты тұрақты комиссияларының кеңейтілген отырысы өтті.

Депутаттар қалалық полиция басқармасының басшысы Ернар Ширбаевпен және басқарма қызметкерлерімен кездесті. Ернар Мырзахметұлы өткен 8 айдың қорытындысы бойынша ақпарат ұсынып, қоғамдық қауіпсіздік, соның ішінде балалардың жолдағы қауіпсіздігі және өзге де мәселелерді қамтыды.

Сондай-ақ Еркін және Өтенай ауылдық округтерінің әкімдерінің жұмысы туралы мәселе қаралды.

КЕҢЕЙТІЛГЕН ОТЫРЫС

БАЛАЛАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Мағжан Жұмабаев атындағы №19 орта мектеп-гимназиясында оқушылардың құқықтық мәдениетін қалыптастыруға бағытталған тәрбиелік мәні зор кездесу ұйымдастырылды. Жиынның басты мақсаты – жасөспірімдер арасындағы құқық бұзушылықтың алдын алу, кәмелетке толмағандармен жасалатын қылмыстардың көбеюіне жол бермеу, сондай-ақ, оқушылардың құқықтық сауаттылығын арттыру.

Іс-шараға Талдықорған қалалық Полиция басқармасының кәмелетке толмағандар істері жөніндегі учаскелік полиция инспекторы, полиция аға лейтенанты Асет Абдыканов, Ювеналды полиция тобының инспекторлары Дархан Ушкempiров пен Мадеш Набиева арнайы қатысты. Құқық қорғау органдарының өкілдері жасөспірімдерге қоғамға жат іс-әрекеттердің салдары, әкімшілік және қылмыстық жауапкершілік, қоғамдық тәртіпті сақтау және кәмелетке толмағандардың түнгі уақытта ата-анасыз көше кезіп жүруінің қауіптілігі жөнінде жан-жақты түсіндірме жасады. Сонымен қатар, мектеп ұжымы тарапынан да тәрбиелік бағыт-

тағы маңызды пікірлер айтылып, жан-жақты талқыланды. Директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары Айгүл Ақажанқызы, мектеп психологы Айжан Шаяхметова, әдеп-құқық жұмысы жөніндегі ментор Ғалымжан Дәрібай, мектеп медбикесі Жұлдыз Абишева жасөспірім тәрбиесінде ата-ана мен мектептің бірлескен жұмысының маңыздылығы, жас ерекшеліктеріне байланысты оқушылардың мінез-құлқындағы өзгерістер мен салауатты өмір салтын ұстанудың артықшылықтарын түсіндірді. Жиында қоғамдағы қазіргі өзекті мәселе буллинг пен кибербуллингтің зияны да кеңінен қозғалды. Мамандар оқушыларға әлеуметтік желіні қауіпсіз пайдалану, бір-біріне зиян келтіретін әрекеттерге жол бермеу, құрдастар арасында достық қарым-қатынасты нығайту жайында кеңес берді. Жиналыс барысында оқушылар өздерін толғандырған сауалдарын қойып, мамандардан нақты жауап алды. Мектеп ұжымы «Осындай кездесулер балалардың құқықтық сауаттылығын арттырып қана қоймай, олардың бойында өз іс-әрекетіне жауапкершілікпен қарау дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді»- деп атап өтті.

Назерке ӘДІЛБЕКОВА

**ЖҰМЫСШЫ
МАМАНДЫҚТАРЫНЫҢ
ЖЫЛЫ**

ҚАУІПСІЗДІК ПЕН ТӘРТІП – БАСТЫ ҚАҒИДАТ

Қауіпсіздік пен тәртіп – кез келген мекеменің тыныс-тіршілігіндегі басты қағидағаттардың бірі. Осы орайда атқарылар жауапты міндет күзет қызметкерлеріне жүктеледі. Олар күн сайынғы жұмысында ұқыптылықты, мұқияттылықты және жоғары жауапкершілікті серік етеді. Қарапайым көрінісін қызметтің артында үлкен сенім жатыр.

Күзетшінің негізгі міндеті – нысанның қауіпсіздігін қамтамасыз ету, қызметкерлердің алаңсыз жұмыс жасауына қолайлы жағдай тудыру. Б.Құранбек атындағы журналистер үйіндегі ішкі тәртіп ережелерінің сақталуын бақылаушылардың бірі – Талғат Бейсебеков. Кейіпкеріміз «Биылғы жылды Мемлекет басшысы Қ.Тоқаев еңбек өнімділігін ынталандыру, қарапайым жұмысшы мамандықтардың мәртебесін көтеру, ерте жастан еңбектің маңыздылығын түсіндіру мақсатында «Жұмысшы мамандықтар жылы» деп бекітті. Жұмысшы мамандықтарының артықшылығын, қажеттілігін ұғындыру, еңбектің құндылығын ілгерілету ерекше екпінмен қарқын алып отырғандығы қуантады. Бұл «Адал азамат - Адал еңбек - Адал табыс» қағидатына сай келеді. Кәсібіне адал әрі жауапкершілікпен қараған адам қашанда лайықты бағасын алатындығы мәлім. Біздің жұмысымыз аса маңызды деп санаймын. Қызметкерлер күнделікті шаруасымен айналысып жүргенде әр сәтті бақылауда ұстаймыз. Қоғаммен тығыз байланыста болғандықтан кәсіби мәдениеттілікті сақтаймыз. Әрбір жағдайға байыппен қарап, адамдардың амандығы мен мүлкіктің сақталуы үшін жауапкершілікті сезініп, тәртіп пен талапты тең ұстанамыз. Кез келген тосын жағдайға дайын болып, алдын алу шараларын жүргіземіз. Бұл – сенімге негізделген қызмет, ал сенім – ең үлкен құндылық»-дейді.

Назерке ӘДІЛБЕКОВА

ДІН – ДІҢГЕК ДЕСТРУКТИВТІ КУЛЬТ – БІРІКТІРУ ЕМЕС, БӨЛШЕКТЕУ!

«Әшейінде қарағым еді, ит қапқан соң не сорым» деген сөз бар. Әшейінде гінмен алысып, сынықтан сылтау ізген жүргендерге екі мұсылманның төбелесі таптырмас тақырып болды. Естігенін еселеп жеткізетіндер бірінен бірі іліп әкетіп жариялап, «Көріңдер, Ислам деген осы!» - деп жар салуда.

Омар һайям: «Жүректің түріп құлағын, ойланып тағы қарашы.

Кімсің сен, қайда тұрағың?

Енді қайда барасың?», – деген екен.

Қай заманда, не себепті айтқанын бір Алла біледі. Дегенмен де, өзектілігін жоғалтқан жоқ. «Жүректің түріп құлағын» мен осы қайда барамын?» деп ойланғандар бар ма? Жоқ болса бірге ойланып көрелік!

Жақында мешіттің жанында бір топ жастардың «Ақи, сізге Алла разы болсын!», «Ақи, көрінбей кеттіңіз ғой» деген сөздерін естіп, әңгімелеріне құлақ түрдім. Орынды-орынсыз «Мәшалла», «Әлһамдулла», «Ақи» деген сияқты сөздерді екі-үш минуттың ішінде әрқайсысы он-он бес рет айтты.

– Жігіттер, «ақи» деген не?, – деп сұрадым.

– «Бауыр» деген сөз ғой, араб тілінде, – деді пысықтау біреуі.

Бұдан басқа да араб сөздері күнделікті тірлігімізге сыналап кіріп келе жатқаны белгілі. Мәңке бидің солтүстіктегі көршімізге еліктеуіміздің соңы:

«Орыс-қазақ қосылып,

Бір- біріне үйір болар.

Сөйткен заман кез келсе,

Түзелуі қиын болар», – дегені айна қатесіз келді ғой.

Қиын болса да түзеле бастадық па дегенде Алланың дінін алдыға тартып, араб сөздері орынды орынсыз естіле бастады. Осылай еліктеуімізді қоймасақ, күтпейтін түбінде мәңгүрттеніп, қара тобырға айналып, ұлт ретінде жойылып кетпейміз бе?!

Ресей империясы бізді отарлау алдында елімізге көптеген саяхатшылар, миссионерлер жібергенін білеміз. Солардың бірі Ресейдің шығыстанушысы, педагог-миссионер Николай Ильминский Мәскеуге жазған бір хатында: «Қазақ деген рухы мықты халық екен. Алаш десе атқа қонады. Біз оларды ешқашан жеңе алмаймыз. Бірақ, бір жолы бар. Бұлардың даласында «сексеуіл» деген ағаш өседі. Сексеуіл балтамен жарылмайды. Сондықтан сексеуілді сексеуілге ұрып жарады. Міне, қазақтарға осы тәсілді қолдануымыз керек. Яғни, қазақты қазақпен ұрсақ қана жеңіске жетеміз», – депті. Ол тәсілдің қалай қолданғанын, нәтижесі қалай болғанын біздеріміз де білесіздер.

Енді «жүректің құлағын түріп» тыңдап көрейікші. Не естідіңіз? Мен сексеуілді сексеуілге ұрып жатқан дыбыстарды естідім. Сол тәсіл әлі де жалғасуда. Бүгінде бір қазақты – «жаңа қазақ», «мәңгүрт қазақ», «оралман», «шалақазақ» деп, бір мұсылманды бірнеше ағымға бөліп, бір-біріне ұрып келеді. Ру-руға бөлініп жүргеніміз өз алдына. Бір Аллаға құлшылық жасап жүріп, бір-бірімізді жақтырмайтын жағдайға жеттік. Біреудің сақалын, біреудің балағын, біреудің намаздағы тұрысын сөз қыламыз. Бірақ, бәріміз біреулердің қолындағы «сексеуіл» екендігімізге мән бермейміз. Төбелескен екі мұсылман да біреулердің қолындағы «сексеуіл». Енді сол төбелесті Құдайдан безгендер қолына «сексеуіл» етіп ұстап, мұсылман бауырларды ұрып жүр. Бар болғаны – осы!

Қашан «Жүректің түріп құлағын, ойланып бір қараймыз» сол күннен бастап болашақ деген көштің ауған теңін түзейміз, ағайын!

Жұмахмет ЖАЙЛАУБАЕВ,
Қазақстанның Құрметті журналисі

ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫНЫҢ ӘКІМДІГІ
ҚАУЛЫ2025 жыл 09 қыркүйек
Талдықорған қаласы

№561

Жер учаскелерін иеліктен шығару рәсімін тоқтату және Талдықорған қаласы әкімдігінің 2023 жылғы 09 тамыздағы №604 «Мемлекет мұқтажы үшін жер учаскелерін алып қоюға байланысты жер учаскелерін немесе өзге де жылжымайтын мүлікті мәжбүрлеп иеліктен шығаруды бастау туралы» қаулысының күшін жою туралы

«Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы» 2001 жылғы 23 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңына, «Мемлекеттік мүлік туралы» 2011 жылғы 1 наурыздағы Қазақстан Республикасы Заңының 63-бабының 4-тармағына, «Құқықтық актілер туралы» 2016 жылғы 06 сәуірдегі Қазақстан Республикасы Заңының 65-бабының 3-тармағына сәйкес, Талдықорған қаласы әкімдігі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. «7SU Group» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің жер учаскесінің меншік иесіне қатысты кадастрлық нөмірі 24-268-044-048, Талдықорған қаласы, Қ. Жалайыри даңғылы, №43/10 мекен-жайында орналасқан мемлекет мұқтажы үшін жер учаскесін иеліктен шығару рәсімі тоқтатылсын.
2. «7SU Group» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің жер учаскесінің меншік иесіне қатысты Талдықорған қаласы, Қ. Жалайыри даңғылы, №43/4, кадастрлық нөмірі 24-268-044-050 мекен-жайында орналасқан мемлекет мұқтажы үшін жер учаскесін иеліктен шығару рәсімі тоқтатылсын.
3. Талдықорған қаласы әкімдігінің 2023 жылғы 09 тамыздағы №604 «Мемлекет мұқтажы үшін жер учаскелерін алып қоюға байланысты жер учаскелерін немесе өзге де жылжымайтын мүлікті мәжбүрлеп иеліктен шығаруды бастау туралы» қаулысының күші жойылсын.
4. Талдықорған қаласының жер қатынастары бөлімі (Н.М. Абдрахманова) осы қаулыны бұқаралық ақпарат құралдарында жарияласын және осы қаулыдан туындайтын өзге де шараларды қабылдасын.
5. Осы қаулының орындалуын бақылау қала әкімінің орынбасары Р.С. Бершінбековке жүктелсін.

Қала әкімі

Е. Бәзіл

АКИМАТ ГОРОДА ТАЛДЫКОРГАН
ПОСТАНОВЛЕНИЕ09 сентября 2025 год
город Талдықорған

№561

О прекращении процедуры отчуждения земельных участков и отмене постановления акимата города Талдықорған от 09 августа 2023 года №604 «О начале принудительного отчуждения земельных участков или иного недвижимого имущества в связи с изъятием земельных участков для государственных нужд»

В соответствии с Законом Республики Казахстан от 23 января 2001 года «О местном государственном управлении и самоуправлении в Республике Казахстан», пунктом 4 статьи 63 Закона Республики Казахстан от 1 марта 2011 года «О государственном имуществе», пунктом 3 статьи 65 Закона Республики Казахстан от 06 апреля 2016 года «О правовых актах», акимат города Талдықорған **ПОСТАНОВЛЯЕТ:**

1. Прекратить процедуру отчуждения земельного участка для государственных нужд, расположенного по адресу: город Талдықорған, проспект К. Жалайыри, №43/10, кадастровым номером 24-268-044-048 в отношении собственника земельного участка товарищества с ограниченной ответственностью «7SU Group».
2. Прекратить процедуру отчуждения земельного участка для государственных нужд, расположенного по адресу: город Талдықорған, проспект К. Жалайыри, №43/4, кадастровым номером 24-268-044-050 в отношении собственника земельного участка товарищества с ограниченной ответственностью «7SU Group».
3. Отменить постановление акимата города Талдықорған от 09 августа 2023 года №604 «О начале принудительного отчуждения земельных участков или иного недвижимого имущества в связи с изъятием земельных участков для государственных нужд».
4. Отделу земельных отношений города Талдықорған (Н.М. Абдрахманова) опубликовать данное постановление в средствах массовой информации и принять иные меры, вытекающие из настоящего постановления.
5. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на заместителя акима города Р.С. Бершінбекова.

Аким города

Е. Бәзіл

ДЕНІ САУ ҰЛТ
ВАКЦИНАЦИЯДАН БАС ТАРТУ ҚАУІПТІ

Вакцинациялаудан бас тартумен байланысты тәуекелдер мен салдарларға қоғамдастықтың (ата – аналардың) назарын аударту мақсатында иммундаудың артықшылықтары мәселелері жөнінде.

Вакцинациядан бас тарту – қоғамдық денсаулық сақтау жүйесіне үлкен қауіп төндіретін өзекті мәселе.

Бұл мәселеге ата-аналардың назарын аудару үшін, вакцинацияның артықшылықтары мен вакцинациялаудан бас тартудың тәуекелдерін нақты, сенімді түрде жеткізу маңызды. Міне, сол мақсатта қолдануға болатын негізгі ойлар:

ИММУНДАУДЫҢ АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ

1. **Ауыр жұқпалы аурулардан қорғайды.** Вакциналар адамның иммундық жүйесін күшейтіп, қызылша, көкжөтел, полиомиелит, сіреспе сияқты қауіпті аурулардан сақтайды.
2. **Асқынулардың алдын алады.** Көптеген жұқпалы аурулар тек дене қызуы мен бөртпемен шектелмейді, олар мидың қабынуы (энцефалит), сал болу, есту қабілетін жоғалту сияқты ауыр асқынуларға әкелуі мүмкін.
3. **Ұжымдық иммунитет қалыптастырады.** Қоғамның көп бөлігі вакцина алса, ауру таралмайды. Бұл иммунитеті әлсіз (жаңа туған нәрестелер, онкологиялық аурулармен ауыратындар) адамдарды жанама түрде қорғайды.
4. **Өмірді сақтайды және денсаулыққа инвестиция.** Вакцинация – аурудың алдын алу арқылы өмірді ұзартудың және сапалы өмір сүрудің тиімді жолы.

ВАКЦИНАЦИЯДАН БАС ТАРТУДЫҢ ТӘУЕКЕЛДЕРІ МЕН САЛДАРЛАРЫ

1. **Эпидемия қаупі артады.** Вакциналаудан бас тартқан сайын, аурулардың қайта таралу қаупі күшейеді. Мысалы, соңғы жылдары кей елдерде қызылша эпидемиялары қайта тіркелді.

СЕПСИС ДЕГЕНІМІЗ НЕ?

Sepsis дегеніміз (латынша sepsis – шірү, іріңдеу) – ірің микробтарымен залалданған қаннан дамиды ауру. Sepsis-тің негізгі қоздырғыштарына стафилококктар, стрептококктар, пневмококктар, менингококктар, кокіріңді таяқшасы, туберкулез микробактериясы, ірі-теріс таяқшалар іріңдеткіш микроорганизмдер жатады.

Сепсис-тің дамуына әр түрлі патологиялық жағдайлар, қантты диабет, созылмалы іріңді процестер, созылмалы инфекциялық аурулар, ауыр операциялар және басқа да организм сезімталдылығын, оның инфекцияларға қарсы күресу мүмкіншілігін әлсірететін факторлар алып келеді. Осылайша жергілікті іріңді инфекция таралған (генерализацияланған) инфекцияға – сепсиске айналады.

Сепсис-ті анықтау мен емдеу жолы өте күрделі. Сепсис кезінде науқастың дене қызуы 39-40°C дейін көтеріледі, басы қатты ауыра-

2. **Баланы қорғаусыз қалдырады.** Вакцина алмаған бала инфекция жұқтырғанда ауыр түрде өткізуі мүмкін, ал кей жағдайда бұл өлімге де әкеледі.

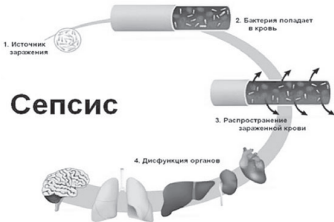
3. **Денсаулық сақтау жүйесіне салмақ түсіреді.** Ауырған адамды емдеу вакцинациядан әлдеқайда қымбат. Бұл мемлекетке де, отбасыға да қаржылық ауыртпалық түсіреді.

4. **Қоғамдық жауапкершіліктің төмендеуі.** Бас тарту тек жеке шешім емес. Бұл басқа адамдардың өміріне де қауіп төндіретін қоғамдық мәселе.

АТА-АНАЛАРҒА ҮНДЕУ:

- **Сенімді ақпарат көздеріне жүгініңіз.** Вакцинаға қатысты ақпаратты тексерілген медициналық ұйымдардан алыңыз (ДДСҰ, Денсаулық сақтау министрлігі).
- **Дәрігермен кеңесіңіз.** Баланың жағдайына байланысты арнайы ұсыныстар алуға болады.
- **Болашақты ойлаңыз.** Сіздің бүгінгі шешіміңіз балаңыздың және айналаңыздағы адамдардың денсаулығына әсер етеді. Қоғамдық денсаулықты сақтау – барлығымыздың ортақ міндетіміз. Вакцинация – осы жолдағы ең сенімді құралдардың бірі.

С.АХАН, «Талдықорған қалалық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасы» РММ басшысы.
А.НҰРАХМЕТ, «Талдықорған қалалық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасы» РММ эпидемиологиялық бақылау бөлімінің жетекші маманы

ды, асқа төбеті шаппайды, деп-салданады, кейде есінен танып сандырақтайды, ісінеді, жүрек соғуы жиілеп, тыныс алуы қиындайды. Сепсис — өте қауіпті ауру, сондықтан, көп жағдайда бұл аурумен ауырған адамдар жазылып кетпейді.

С.АХАН,
«Талдықорған қалалық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасы» РММ басшысы.
Гаухар ОМИРЗАКОВА,
бас маман

МЕНИНГОКОКТЫ МЕНИНГИТ

Менингококк инфекциясы - бактериялармен қоздырылатын жімі инфекциялық ауру. Түрлі клиникалық көріністерімен – синптомсыз тасымалдау, назофарингит (мұрын және жұтқыншақ қабынуы), менингит (ми қабықтарының қабынуы) және менингококк сепсисі (қанзақымдануы) өтегі.

Ауру адамдар мен сау тасымалдаушылар инфекция көзі болып табылады, яғни клиникалық көріністері жоқ, бірақ олар менингококк тасмалдаушылары болады.

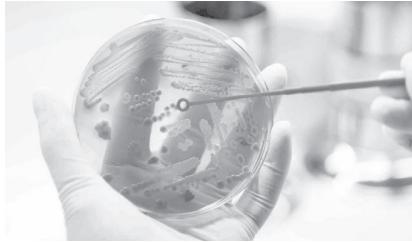
Менингококк инфекциясы аурушандығы кезеңдігімен сипатталады - қыста және ерте көктемде аурушандық жоғары.

Инфекцияның берілу жолы - арқылы (жөтелгенде, түшкіргенде, сөйлескенде). Инфекция қоздырғышы сыртқы ортада өте тұрақсыз. Микробдені сау адамның ағзасына науқас немесе тасмалдаушымен ұзақ және тығыз қарым-қатынаста болғанда жоғарғы тыныс алу жолдарының шырышты қабығы арқылы енеді. Жұқтырып алған кезден бастап аурудың басталуына дейін бір күннен он күнге дейін өтеді. Науқас алғашқы күнінен бастап айналадағыларға жұқпалы.

Менингиттің кенеттен басталуы: күтпеген жерден қатты бас ауыруы пайда болып, құсу, 6-15 сағаттан кейін бөрт, температура-сы 39-40°C жетеді, қалтырау. Тері бозғылт тартып, жалпы әлсіздік байқалады, арқа және аяқ-қол ауырады. Науқасты шөлдейді, төбеті төмендейді. Ағзаның қорғаныс күшінің әлсіреуі туындаған кезде қатты тоңу, шаршау, қажу қолайлы жағдайда пайда болады менингококк шапшаң қабықтың және мидың қабынуы енеді және қоздырады.

Алдын алу:

- Аурудың алғашқы белгілері пайда болған кезде қатаралдық құбылыстармен

(тамақ қызарып, дене қызуының көтерілуі, бас ауруы, әлсіздік) дәрігерге көріну қажет, оның барлық ұсыныстарын орындаңыз;

► Түрлі мәдени-бұқаралық іс-шараларға, жүзу бассейндері, сауда-ойын-сауық орталықтарында ойын алаңдарына баруды шектеу, жеке гигиенаны сақтау қажет.

► Ғимараттарды жиі желдетіп, ұйымдасқан ұжымдарда ылғалды жинау жүргізу.

► Созылмалы инфекция ошақтарының санация жүргізуі маңызды, балалар жасында бұл жиі ЛОР-органдарына қатысты, сондықтан балаларды оториноларингологтарға тұрақты апару тиіс және мүмкіндігінше алдын алу мақсатында.

► Тек қайнаған немесе бөтелкедегі суды ішу қажет.

► Тоңу, ашығу, ұйқысыз, стресс және т. б. аулақ болу.

► Ауруды әрқашан емдегеннен алдын алған жеңіл екендігін есте сақтау қажет!

С.АХАН,
«Талдықорған қалалық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасы» РММ басшысы.
Р.МЕЙНБЕКОВА,
Талдықорған қалалық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасының бас маманы

МАНТУ СЫНАМАСЫНЫҢ МАҢЫЗЫ

Манту сынамасы туберкулезді диагностикалау үшін жүргізілетін және бүгінгі таңда педиатрлармен кеңінен қолданылатын әдіс, алайда көптеген адамдар Манту сынамасын екпе деп қате санайды. Сондықтан, Манту реакциясы – екпе емес, диагностикалық сынама екенін білу қажет, яғни, бұл сынама бала денсаулығына әсер етпейді.

Манту сынамасы – ағзада туберкулез қоздырғышының бар-жоғын көрсететін иммунологиялық тест. Бұл арнайы затты, туберкулинді енгізуге оған ағза реакциясын бағалау әдісі.

Туберкулин білек аймағының тері ішіне енгізіліп, ағзада туберкулезге қарсы иммунитеті және оның ауырлық дәрежесі бағаланады: егер ағза туберкулез микробактериясымен бұрыннан таныс болса, жұқтырылса немесе ауырса, онда реакция - қарқынды қабыну пайда болады. Егер ағза туберкулезбен таныс болмаса, реакция өте аз болады.

Манту сынамасының нәтижесі 72 сағаттан кейін (3 күн) енгізу орнындағы папула өлшеу арқылы бағаланады. Су тию Манту

сынамасының нәтижелеріне әсер етпейді. Егер енгізу орнында кішкене нүкте болса, теріс нәтиже қарастырылады. Күмәнді – 2-ден 4 мм-ге дейін, оң нәтиже – 5 мм-ден және одан жоғары. Нәтижені медбике немесе дәрігер анықтайды.

Манту сынамасы 2 айдан бастап 14 жас аралығындағы балаларға жасалады.

Туберкулезге қарсы (фтизиатр)**дәрігерге қашан бару керек?**

Дәрігерге баруды кейінге қалдырмаңыз, егер:

▲ Баланың туберкулезбен ауыратын науқаспен байланысы орын алса;

▲ Манту сынамасына алғаш рет оң реакция байқалғанда;

▲ Манту сынамасына жедел реакция болған жағдайда (теріс некрозының, көпіршіктердің пайда болуы);

▲ Манту сынамасына терінің реакциясы күшейген кезде.

Балаңыздың денсаулығына немқұрайлы қарамаңыз, туберкулезден сақтаңыз!

Балаларымыздың денсаулығы өз қолымызда!

Ү.ШӨКЕН,

«Талдықорған қалалық санитариялық-эпидемиологиялық бақылау басқармасы» РММ эпидемиологиялық бақылау бөлімінің бас маманы

СҮЙІКТІ
ТАЛДЫҚОРҒАН
ЛЮБИМЫЙ
ТАЛДЫҚОРҒАН!

Талдықорғанда Қала күніне орай қандай іс-шаралар өтеді

Какие мероприятия пройдут в Талдықоргане в честь Дня города

#қалакүні2025

12 қыркүйек

15:00 «Құлагер» шағын ауданында саябақтың ашылуы «Құлагер» шағын ауданы

13 қыркүйек

19:00 «Мисс Талдықорған – 2025» сұлулық байқауының финалы Орталық алаң

14 қыркүйек

10:00 Жасөспірімдер, бозбалалар мен қыздар арасындағы ШинКииокушинкай каратэ турнирі «Өркен» спорт кешені

20 қыркүйек

09:00 «Таза Қазақстан» акциясы аясында жалпы қалалық сенбілік Қала бойынша

21 қыркүйек

14:00 Үлкен футболдан жолдастық кездесу Талдықорған қаласы әкімдігінің қызметкерлері мен футбол ардагерлері арасында Жетісу стадионы

24 қыркүйек

11:00 Өтенай ауылындағы дәрігерлік амбулаторияның ресми ашылуы Өтенай ауылы

27 қыркүйек

12:00 «Қала күні» мерекелік шаралары «Жастар» саябағы

28 қыркүйек

11:00 Қала әкімінің кубогіне арналған үлкен бәйге Талдықорған ипподромы

ТАЛДЫҚОРҒАНДА ҚАЛА КҮНІНЕ ОРАЙ ҚАНДАЙ ІС-ШАРАЛАР ӨТЕДІ

Талдықорғанда Қала күні жыл сайын қыркүйек айында дәстүрлі түрде аталып өтеді. Биыл бұл мерекеге арналған іс-шаралар 9 қыркүйекте басталып, 28 қыркүйекке дейін, яғни бір ай бойы жалғасады. Мерекені жоғары деңгейде өткізу мақсатында ауқымды дайындық жұмыстары жүргізілуде.

Қала тұрғындары мен меймандар үшін түрлі концерттік бағдарламалар, спорттық жарыстар, көрмелер, сондай-ақ бірқатар әлеуметтік және инфрақұрылымдық нысандардың ашылуы жоспарланған.

Атап айтқанда, «Жастар-3» шағын ауданы газға қосу, апатты үйде тұрған азаматтарға жаңа баспаналардың кілтін табыстау, «Құлагер» шағын ау-

данында заманауи саябақтың ашылуы және Өтенай ауылында жаңа дәрігерлік амбулатория іске қосылады.

Сонымен қатар, Қала күні аясында «Miss Taldykorgan 2025» байқауының финалы, қала күніне орай ұйымдастырылған үлкен футболдан жолдастық кездесу және «Таза Қазақстан» бағдарламасы аясында жалпы қалалық сенбілік өткізіледі.

Басты мерекелік шара «Жастар» саябағында өтеді. Саябақтың бас сахнасында қазақ эстрадасының жұлдыздары Нұрболат Абдуллин (Nurbullin), Bidash, ОСНОООУ және АДЕМІ өнер көрсетеді. Шара мерекелік оташумен аяқталады.

Қала күнін тойлау 28 қыркүйекте Талдықорған ипподромында Қала әкімінің кубогіне арналған үлкен бәйгемен түйінделеді.

Талдықорған қаласы әкімінің баспасөз қызметі

ЗАҢ МЕН ТӘРТІП
Қауіпсіз Қазақстан үшін!

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АЗАМАТТАРДЫҢ ТӨЛЕМ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУ ЖӘНЕ БАНКРОТТЫҒЫ» ЗАҢЫНА ӨЗГЕРІСТЕР МЕН ТОЛЫҚТЫРУЛАР ТУРАЛЫ

2025 жылғы 30 маусымда «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қаржы нарығын дамыту, қаржылық көрсетілетін қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау, байланыс және артық заңнамалық регламенттеуді болғызбау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына қол қойылды.

Көрсетілген Заң «Қазақстан Республикасы азаматтарының төлем қабілеттілігін қалпына келтіру және банкроттығы туралы» Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі – Заң) түзетулерді көздейді.

Түзетулер 2025 жылдың 31 тамызынан бастап күшіне енеді және келесі негізгі өзгерістерді қамтиды:

1. 2025 жылғы 1 қаңтарға дейін жасалған банктік қарыз шарттары және микрокредит беру туралы шарттар бойынша борышты реттеуді жүргізу туралы талап (Заңның 5-бабы 1-тармағының 3) тармақшасы және 6-бабы 2-тармағының 5) тармақшасы);

2. Борышкерге себебін көрсетпей соттан тыс банкроттық рәсімін тоқтату құқығы берілді (Заңның 18-бабы 1-тармағының 1) тармақшасы);

3. Уәкілетті орган бұрын тоқтатқаннан кейін соттан тыс банкроттық рәсімін қолдануға қайта жүгіну үшін 6 айлық мерзім белгіленді (Заңның 18-бабының жаңа 4-тармағы);

4. Соттан тыс банкроттық рәсімі аяқталғаннан кейін банкроттың Заңның 1-бабының 11) тармақшасында көрсетілген кредиторлар алдындағы, оның ішінде кепілдік етушілерден, кепілгерлерден және (немесе) кепіл берушілерден басқа кредиттік бюролардың дерекқорларында көрсетілмеген барлық міндеттемелері тоқтатылуға жататыны айқындалды (Заңның 19-бабының 2-тармағы);

5. Қаржы басқарушысының сот арқылы банкроттық және төлем қабілеттілігін қалпына келтіру рәсімдерін жүргізу кезіндегі өкілеттіктері нақтыланды (Заңның 23-бабының жаңа 1-1-тармағы);

6. Уәкілетті органның функциялары қаржы басқарушысына бюджет қаражаты есебінен сыйақы төлеу қағидаларын және сот арқылы банкроттық рәсімінің жүзеге асырылу барысы туралы ағымдағы және сұратылатын ақпарат нысандарын бекітумен толықтырылды (Заңның 44-бабының 2-тармағы және 23-бабының жаңа 1-1-тармағының 8) тармақшасы).

Қосымша сұрақтар туындаған жағдайда және түсіндірме алу үшін Жетісу облысы бойынша мемлекеттік кірістер департаментінің Дәрменсіз борышкерлермен жұмыс басқармасына Талдықорған қаласы, Ілияс Жансүгіров 113 көшесі, 324 кабинетке келіп немесе келесі байланыс нөмірлері арқылы қоңырау шалуға болады - 8 (7282) 241221 немесе ұялы телефондарымыз 8-777-4889407, 8-705-6792690.

КВАЗИМЕМЛЕКЕТТІК СЕКТОР ҚЫЗМЕТІНІҢ МОНИТОРИНГІ АЯҚТАЛДЫ

Қазақстан Республикасы Бәсекелестікті қорғау және дамыту агенттігінің Жетісу облысы бойынша департаменті жоспар кестесіне сәйкес, Жетісу облысының жергілікті атқарушы органдарына тиесілі мемлекеттік кәсіпорындар мен заңды тұлғаларға қатысты мониторинг жүргізді.

Аталған мониторингте 8 квазимемлекеттік сектор субъектілары қамтылып, олардың қызмет түрлерінің заң талаптарына сәйкестігі тексерілді.

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің нормаларына сәйкес, квазимемлекеттік сектор субъектіларын құру сондай-ақ, жүзеге асыратын қызмет түрлерін кеңейту және (немесе) өзгерту монополияға қарсы органның келісімімен жүзеге асырылады және атқаратын қызмет түрлері Қазақстан Республикасы Үкіметінің 28.12.2015 жылғы №1095 Қаулысына сәйкес келуі тиіс.

Жүргізілген мониторинг қорытындысы бойынша тиісті қорытындылар дайындалып, квазимемлекеттік сектор субъектіларының мекен-жайына жолданды.

ҚР Бәсекелестікті қорғау саласындағы заңнаманы бұзудың алдын-алу және жою мақсатында, аталған мониторинг алдағы уақытта да жоспар-кестеге сәйкес жүргізілетін болады.

ЗАВЕРШЕН МОНИТОРИНГ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КВАЗИ-ГОСУДАРСТВЕННОГО СЕКТОРА

Департаментом Агентства по защите и развитию конкуренции Республики Казахстан по области Жетісу, в соответствии с планом - графиком проведения мониторинг в отношении государственных предприятий и юридических лиц, принадлежащих местным исполнительным органам области Жетісу.

В данном мониторинге охвачено 8 субъектов квазигосударственного сектора, проверено соответствие их видов деятельности требованиям законодательства.

В соответствии с нормами Предпринимательского кодекса Республики Казахстан создание субъектов квазигосударственного сектора, а также расширение и (или) изменение осуществляемых видов деятельности осуществляются по согласованию с антимонопольным органом и занимаемые виды деятельности должны соответствовать Постановлению Правительства Республики Казахстан от 28.12.2015 года №1095.

По итогам проведенного мониторинга подготовлены и направлены соответствующие заключения в адрес субъектов квазигосударственного сектора.

В целях предупреждения и устранения нарушений законодательства РК в области защиты конкуренции данный мониторинг и в дальнейшем будет проводиться в соответствии с планом-графиком.

МЕНШІК ИЕСІ: «ТАЛДЫҚОРҒАН ТАҢЫ» ЖШС

ДИРЕКТОР - БАС РЕДАКТОР
НҰРШАНОВА
ГҮЛЖАНАТ МЫРЗАЛЫҚЫЗЫ

Таралу аумағы: Қазақстан Республикасы
Телефондар: Жауапты хатшы 40-11-02
E-mail: taldyk@bk.ru
Газет аптасына бір рет - жұма күні шығады.
ОСЫ ШЫҒАРЫЛЫМНЫҢ ТАРАЛЫМЫ 1 050 дана.
Талпысыз №934 Индекс 65771

БІЗДІҢ МЕКЕНЖАЙЫМЫЗ: Талдықорған қаласы, Ж. Балапанов көшесі, 28-үй, 4-қабат

- Газет Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінде 2015 жылғы 16 қарашада тіркеліп, №15702-Г куәлігі берілген. Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмірі мен мерзімі №712.11.02.1992.
- Қазақ және орыс тіліндегі қоғамдық-саяси, әлеуметтік - экономикалық апталығы.
- «Талдықорған» газетінің компьютер орталығында теріліп, беттеледі.
- Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасы білдірмейді.
- Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.
- «Талдықорған» газетінде жарияланған материалды өзге басылым рұқсатсыз пайдаланбайды.
- Газетке басылатын материалдар аптаның әр бейсенбісінде сағат 12:00-ге дейін қабылданады.
- Газет «Алматы-Болашақ» АҚ филиалы «Офсет» баспаханасында басылады.
- Талдықорған қ., Қабанбай батыр к-сі, 32 үй.